

Megtört a jég!

BIT-LET-ünk történetében először sikerült olyan gondolatokat ölomba öntetni, amelyek felbuzgalták a kedélyeket. Legutóbbi számunk címlapján a szerkesztő – Angyalosi László – világgá kürtölte *Home-bukk* címen azon gondolatát, amelyek kétségbe vonják az egész személyi számítógép-„őrület” értelmét, különös tekintettel arra, hogy a személyi számítógépet holmi játszódószón kívül semmire sem lehet használni!

Nos a *home-bukk* többek kedélyét felborzolta.

Állandó barátunk és munkatársunk, Szekfü András tollat is ragadott, hozzájárulását alant közöljük – mások, például Török Turul már jelezték hozzájárulási szándékukat. Várjuk minden olvasónk véleményét az ügyben!

Nem nyílt ki a bicska a zsebemben, a Bit-let múlt havi vezércikkének olvasnán, mint azt a szerkesztő vélte vagy remélte. Sőt jó, hogy végre valaki megfogalmazta ezt a fajta elégedetlenséget és csalódottságot. Biztos vagyok benne, hogy sokan gondolkoznak hasonlóan. „...az egész duma a személyi számítógépek házi használatának széles lehetőségeiről, üres reklámszöveg” – olvashatjuk. Egyetérték. De kérdéseim, fenntartásaim vannak.

Az első kérdés az, hogy hallott, hol olvasott a Szerkesztő a házi használat széles lehetőségeiről? Gyanítom, hogy az angol, de még inkább az amerikai népszerűsítő szakirodalomban. Magyar szakember részéről én még ilyen nézetet nem találkoztam. (Magyar gépvasárló laikus részéről annál inkább.) Angliában, Amerikában is túlzás, blöff, üres reklám a javaslatok nagy része. De azért van köztük sok, mely az ottani viszonyok között igenis reális. Például az adószámító program, mely (a mienktől eltérő adózási rendszer miatt) ott valóságos igényt elégít ki. Nemcsak a gazdagok igényét, hanem széles társadalmi rétegeké. A számítógépek „házi használatának” tág fogalma mögött tehát mindig meg kell néznünk azokat a társadalmi (fejlettségi) viszonyokat, amelyekre vonatkozik. Az „otthoni használat” attól is függ, mi folyik egyébként abban az „otthonban”? Beszélhetünk-e például „az írógép otthoni használatáról”? Biztos, hogy nem mindenkinél, de azért az értelmiség jelentős részénél mégiscsak: igen. Ahol viszont már írógépre szükség van, ott elkel egy *szövegszerkesztő* program is – lásd alább. És ha a mintegy tízezer kisvállalkozásra, a magánkisiparosokra és kereskedőkre gondolok – az ő otthonaikban bizony van (lehet) haszna a házi számítógépnek.

Az oktatóprogramok ügyében egyszerű lemaradásról van szó. Sajnos, igaza van a Bit-let vezércikkének abban, hogy évekre, évtizedekre telhet, míg egy ilyen szűk nyelvterületen, mint a ma-

gyar, kierielt oktatóprogramok sokaságából válogathatunk. Egyszer azonban el kellett kezdeni fejlesztésüket... Nem húznék viszont éles határt a „praktikus” és a játékos használat közé. Az otthoni számítógépezés lehet szenvedély és hobby, és ebben semmi bajt sem látok. Ez is haszon, csak másféle. Ha gyűjthetnek bélyeget és gyufacímket, ha tenyészthetnek galambot, kuglizhatok vagy sakkozhatok, miért ne számítógépezhetnék ugyanígy? A hobbyból számítógépet építők között nagyon kevesen húznak ebből anyagi vagy prak-

tikus hasznót. Bútykölésük szépségét és értelmét mégsem vonnám kétségbe. De bútykölhetek szoftvert is. A gépépítés műszaki kultúrát terjeszt, a programozás egyféle gondolkodási, sőt talán viselkedési kultúrát is. Kéves olyan foglalatosságról tudok, mely a programozáshoz hasonlóan *egyidejűleg* nevelne aprólékos pontosságra és ötletességre, fantáziára. A programozásban *egyszerre* tanul az ember helyesírást, nyelvtant, fogalmazást (gondolkodást) és stílust, mégpedig úgy, hogy végig nyilvánvaló mindegyiknek szükségessége és haszna is. Nem vagyok különösen boldog, amikor általános iskolás fiaim rokonszenve egyre többször pártol a programozástól a kész játékok felé. De nem is tiltom nekik. Elgondolkodom viszont a különböző játékok igen eltérő lelki tartalmán. A Manic Miner pepecselő aprólékosággal gyűjtögető emberkéje rokonszenvesebb magatartásra kondicionál, mint a Penetrator esztelenül lövöldöző pilótája vagy az Invaders ágyúkezelője, akinek minden közeledő idegenben halálos ellenségét kell látnia, mert különben ő pusztul el. Akkor már inkább küszködünk a Hobbit „Inglis”-ével, ahol a főhősről közlik, hogy mindenki erősebb nála, tehát *keressen barátokat*. Remélem, hogy egyszer kaphatók lesznek szellemes és elmemozdító magyar játékok is. Szerintem erre pályázatokat kellene kiírni, például akár a Bit-letben is, és pedig komoly díjakkal. Egy jó játékot megírni ugyanis fáradság, és nincs hazai programpiacunk, amely kifizetődővé tenné. „Ja, és ne számítógéppel írják a levelet, mert az általában nem tud ékezetet...” – szólít fel bennünket a Szerkesztő. Kissé furcsa szavak egy számítástechnikai melléklet hasábjain. Miért is nem tud ékezetet a gép? A hazai személyi és házi számítógépes kultúrának három Achilles-sarka van: a lemezes tárolók, a nyomtatók és a billentyűzetek. Mint köztudott, a tárolók és a nyomtatók a

BELÜLRŐL

- 19 **Híroldal** – az első magyar hordozható mikrogép fényképével
- 20 **Vallató** – egy vallatás, amelyen az inkvizitorokon kívül a számítógép konstruktőre is részt vehetett – kánpadon az Aircomp 16 – átlagosztályzata 3,8 – jó
- 25 **Vallató hozzászólás** – a Híradástechnika Szövetkezet megszólal – a szerkesztőség nem kommentál
- 26 **Önvédelem** – Lukács József védi az Aircomp BASIC-et
- 26 **Lógó LOGO** – régóta keressük az alkalmat a bugyuta szóvicc elsütésére – legutóbbi CSM LOGO listánk hemzsegett a hibáktól. Így lógunk egy hibaigazítással
- 27 **Programajánlat** – hogy csináljunk katalógust – segítségnyújtás egy program megírásához
- 28 **Sorvezető** – hogy megy, mi megy, merre megy a HT-1080Z-ben? Újabb hozzászólások Balogh Györgyi írásához
- 31 **Posta** – Egy diák kérdezi, hétvégén miért nem lehet programozni?
- 32 **Gépnyerő** – Arthúr király és udvari matematikusa egy jelfrissítőt kínál megnyerésre

nálunk gazdagabb országokban is gondot okoznak a magán-számítógépeseknek, mivel ott sem olcsók. Nálunk kisebbek a jövedelmek, a tartozékokat viszont szinte büntetővám drágítja, az *olló* a jövedelmek és a kiadások között tehát jóval *szélesebb*, mint amott. Ráadásul a mi gépeinknek is angol billentyűzete van, és nyomtatóink betűkészlete is angol, jó esetben svéd. A tárolók és nyomtatók hiánya, az idegen betűkészlet a gépeken és a nyomtatókon együttesen fékezik és gátolják a házi számítástechnika egyik legfontosabb lehetőségének hazai bevezetését. A szövegszerkesztésre gondolok.

Mit tud egy *szövegszerkesztő* (word processor) programmal felszerelt számítógép? A billentyűzettel leírt szöveg megjelenik a képernyőn – akár programozáskor. Az óleszt szöveget pedig a nyomtató újra kiírja. *Megszűnik a piszkos* fogalma, minden fogalmazványunk *nyomdakész* tisztázatlan kerül ki „tolunk” alól. Sok hazai szoftvergyűjtőnél láttam a Spectrum Tasword Two nevű kitűnő szövegszerkesztő programját, mely mindezt tudja. Egyikük sem használta semmire. Érthető: a Spectrum gumibillentyű hosszabb gépelésre alkalmatlanok, betűkészlete pedig a magyar nyelv ékezetes betűit nem tartalmazza. És ha nincs harang, a királynak sem harangoznak: legtöbbjüknek nyomtatója sem volt.

A mikroszámítógépek otthoni használatának további igen fontos (és a jövőben garantáltan egyre fontosabbá váló!) területe a kapcsolat telefonvonalakon át a nagy számítógépes adatbankokkal. A nálunk előbbre tartó külföldi országokban, az USA-ban, Angliában, de már Nyugat-Németországban is ki-fulladásban van az otthoni géphasználat első nagy lendülete. De ott szinte időzítve, hogy továbbblendítse a szekeret, bontakoznak ki a programnyelvek tanulását és a játékon *tulmutató*, nagy lehetőségek, a szövegszerkesztés és az adatbankok használata. Az adatbank kifejezést tessék a lehető legtaggyabban érteni: *nemcsak adatokról van szó*, hanem gyakorlatilag minden olyan információról, ami írott formában tárolható. Így leolvasható a teletexthez (nálunk: képfűszág) hasonló hírek, csak éppen sokkal többféle; egész lexikonok, bibliográfiák állnak rendelkezésre naprakészben; újságokból, folyóiratokból készült adatbank-kiadás; a lehetőségek száma szinte határtalan. De ez már a jelen, nem a jövő. „The Complete

Handbook of Personal Computer Communications” című könyvében egy Alfred Glossbrenner nevű szakértő 325 oldalon sorolja fel a már létező lehetőségeket és a gyakorlati tudnivalókat. Mint hangsúlyozza, az IBM PC-től a ZX81-ig(!) minden személyi számítógép alkalmassá tehető az adatbankokkal történő on-line kommunikációra. Joggal vetheti szememre bárki, hogy megint nem a magyar jelenről beszélek. Elég csak telefonvonalaink sárlmas állapotára gondolni, hogy elmenjen a kedvünk az on-(Hungarian)-line kommunikációtól. Ennek ellenére kitartok véleményem mellett: attól, hogy a kutya NEM ugat, a karaván még halad. Legfeljebb az eb egyre jobban lemarad a karavántól... Tehát kedvezőtlen körülmények ide vagy oda, a *megtehető* lépéseket mindenképpen meg kellene tennünk. Milyen lépésre gondolok? Ha a házi számítógép-használatot ki akarjuk emelni abból a megrekedésből, mely egyébként szükségszerűen bekövetkezik (sőt a Bit-let vezércikke szerint már be is következett), néhány nagyon egyszerű és praktikus ügyben „a hóna alá kell nyúlni”. Csak példaképpen konkrét ötletek:

- Kifejlesztési egy *olcsó* magyar billentyűzetet és hozzáférhetővé tenni a számítógépet építő amatőröknek. Megoldani ennek illesztését a legelterjedtebb kisgépekhez (ZX81, Spectrum, Commodore 64).
 - A vámgyakorlat további módosítása olyan irányban, hogy *ne gátolja* a házi számítástechnika komolyabb irányait, azaz *segítse elő* a nyomtatók és lemezes tárolók beáramlását.
 - Hazai, magyar betűkészletes, olcsó *nyomtató* gyártásának támogatása. Tudtommal folyt ilyen fejlesztés.
 - DE: ennek talán legjobb útja egy *margarétakeres villamos írógép* licen-ces gyártása lenne. Az ilyen gépek nyomtatónak kissé lassúak, de igen egyszerűen illeszthetők.
 - A postával együttműködve kifejlesztési egy hazai gyártású, olcsó, amatőr célú *modem*-et (a számítógépet a telefonvonalra kapcsoló egység). Ezzel megnyílna az út az egyszerűbb adatbankokhoz.
- Összefoglalva az eddigieket, úgy vélem, hogy a házi számítógéptechnika akkor kap új lendületet, ha eddigi fontos eredményei (programozási és elemi gépkultúra stb.) után *tovább tud lépni* az intelligensebb játékok, az oktató-programok, a szövegszerkesztés és az adatbank-kommunikáció irányába. Jó lenne azonban, ha ennek lehetőségét és hasznát időben (azaz tegnap...) felismernék az illetékesek, és megfelelő támogatásban részesítenék a meglevő, ilyen irányú állampolgári öntevékenységet.

Szekfü András

NÍRO

"Barátságos szoftver"

A Trillian nevű kaliforniai szofverház „üvegezést” vállalt az IBM PC-ken (PC, PCjr, PC XT) a Visual nevű szoftvertermékével. Ez a 100 dolláros alkalmazási program kényelmessé teszi max. 48 ablak definiálását adott alkalmazások számára.

Az Inkwell System nevű másik kaliforniai vállalat Flexidraw néven fejlesztett ki olyan grafikus programot, amely fényceruza alkalmazásával a Commodore 64 képernyőjén szabadkézi rajzok készítését teszi lehetővé. A 150 dolláros ár lehetővé teszi a tervezőmérnökök számára, hogy olcsón használhasanak számítógépet munkájukhoz.

Okosodó mikrók

A sakkozó mikrogépek egyre okosabbak lesznek, egyre tökéletesednek. Míg a világ legnagyobb sakkozóinak tudása mintegy kétezerhetszáz úgynevezett Élő-pont körül van, a legjobb sakkozó mikrók már közelítenek a hétezer Élő-ponthoz. Szakemberek megítélése szerint ez a szám a következő években tovább nő.

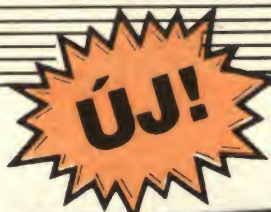
Lézerfény tranzisztor

Japán kutatók lézerfényvel működő elektronikus elemet, tranzisztort fejlesztettek ki. Az új építőelem fényjeleket képes tárolni, erősíteni és meghatározott irányba kibocsátani. Az elképzelések szerint a lézerfény tranzisztor építőeleme lehet az üvegcsál kábeles összeköttetéseknek és végső soron alapja lehet a jövő optikai szuperszámítógépének...

Repülészavaró PC-k

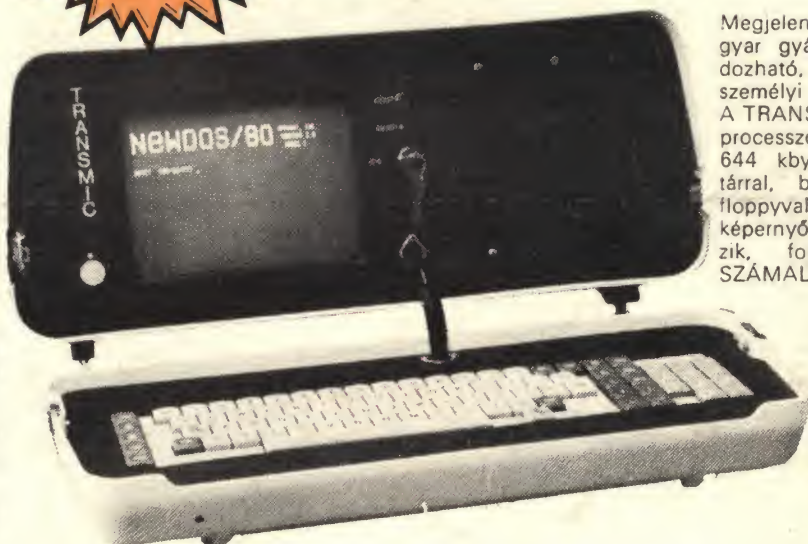
A hordozható mikrogépek számának rohamos emelkedésével egyre többen használják gépüket utazásaik során a repülőgépek fedélzetén. Ugyanakkor több esetben tapasztalták, hogy a gépen használt PC-k zavarják a repülő navigációját. Az esetleges balesetek elkerülése érdekében lehetséges, hogy a jövőben a légitársaságok kénytelenek lesznek megtiltani a mikrók repülés közbeni használatát.

- **bit**: egy kettes számrendszerbeli helyiérték (0 vagy 1)
- **byte** (bájt): 8 bitből álló memória „egység”
- **interface** (interfész): más gépekhez vagy perifériákhoz való kapcsolódási lehetőség
- **hardware** (hárduer): a gép műszaki-fizikai „teste”
- **memória**: adatok és programok tárolására szolgáló egység
- **mikroprocesszor** (CHIP): a mikrogép „lelke”, a gép működését vezérlő integrált áramkör
- **periféria**: a géphez csatlakoztatható megjelenítő, tároló és adatviteli eszközök
- **program**: feladat végrehajtására összeállított utasítássorozat
- **RAM** (angol betűszó): a gépet használó számára teljesen hozzáférhető (felülírható és kiolvasható) memóriaterület
- **ROM** (angol betűszó): csak kiolvasható memóriaterület, amely a gép programozhatóságát biztosítja „tudásanyagot” tartalmazza
- **software** (szoftver): mindaz, ami a gépbe „beleírható”

Úgy hírlík ...

- Az információról integrált áramköri egységek fejlesztésében nincs megállás. A közelmúltban még a 16 K-s (16-szor 1024 bit) RAM-tár is újdonságnak számított. Azóta megszületett a 64 és a 256 K-s tároló chip is. A legújabb eredmény: a múlt év végén az amerikai IBM számítógépgyártó világcég bejelentette 512 K-s RAM-memóriáját.
- A személyi számítógépek számának növekedésével egyidőben egyre szaporodnak az okos kis gépek használatával megismertető foglalkozások, tanfolyamok az ország művelődési házaiban. Mikrotanfolyamok folynak a főváros egy sor intézményén kívül például a gödöllői, a veszprémi, a szolnoki művelődési házakban is.
- Egyre terjed a számítógép mezőgazdasági alkalmazása. Például a keleti Szőlőfürt Szakszövetkezetben költségszámításokhoz, a Kiskunhalasi Állami Gazdaságban a bortermelés önköltségszámításához használnak számítógépeket.
- Győr megyében áttértek a lakossági adózás számítógépes feldolgozására. A múlt év folyamán már több mint százezer adat került a Tanácsai Költségvetési Elszámoló Hivatal TPA számítógépére.

Megjelent az első magyar gyártmányú, hordozható, professzionális személyi számítógép! A TRANSMIC 8 8 bites processzoron alapul, 644 kbyte-os operatív tárral, beépített kettős floppyval, fekete-fehér képernyővel rendelkezik, forgalmazza a SZÁMALK.

Az IBM új mikrokategóriái

Az IBM bejelentéseivel ébren tartja a mikroszámítógép-piacot. A Byte-ban olvastunk az IBM PC hordozható változatáról, a PPC-ről (Portable Personal Computer). Ez a számítógép 256 kbyte operatív tárból és egy lemez meghajtó egységből áll kb. 2800 dollárért. A második lemez meghajtó 425 dollárba kerül.

A PPC öt bővítési lehetőséggel rendelkezik a sornyomtató és a kommunikációs csatlakozó részére. Az alapgép tartalmaz egy 9 inches grafikus monitort és színes képernyős csatlakozási lehetőséget.

A PPC mérete 20x17x8 inch, súlya 30 font. A gép alkalmas az IBM PC programjainak futtatására, kivéve az MS-DOS 1.1. alatt készülteket és azokat, amelyek fekete-fehér monitort használnak.

Az IBM másik bejelentése a maximum 64 IBM PC-t, PPC-t, PC XT-t és PCjr-t összekapcsoló helyi hálózat.

A helyi hálózatban szereplő minden mikrogép igényel egy 92 dolláros „klaszter” programot, kábelt és csatlakozókártyát. A PC, PPC, PC XT egy 375 dolláros „klaszter” adapterkártyát igényel. A PCjr különleges eset, extra illesztést jelent.

A 9 láb hosszú (274 cm) csatlakozó kábel a fő klaszterkábelhez illeszthető, amely 3280 láb hosszú (kb. 1000 m) lehet.

Az IBM nem jelentette be, de jól értesült körök szerint egy több felhasználós mikroszámítógépet fejleszt, Intel 80186 chipre (az Intel 80286 chio gyártási problémái miatt váltottak a fejlesztők). A hírrel együtt szivárgott ki, hogy a fejlesztők asztalán van a „Glass” (üveg) nevű operációs rendszer, amely „egér” és „ablakok” használatával együtt lehetővé teszi nagyobb alkalmazási programok futtatását. Ez a szoftver termék közvetlen versenytársa a Micro Soft Windows-ának és a Visicorp Visi On-jának.

Finom és ropogós

Számítógép gondoskodik néhány nyugat-németországi sütegetésről arról, hogy finom és ropogós kenyerek, péksütemények kerüljenek ki a kemencéből. A SIEMENS cég legújabb programcsomagja segítségével számítógép vezérli a receptek összeállítását, a tésztakészítést, a dagasztást és a kemencék működését.

Robotmobilok

Egyre több biztonsági és kényelmi funkciót látnak el a személyautókba szerelt mikroszámítógépek. A legújabb típusokban a számítógép ügyel a sebességre, az üzemanyagra, a követési távolságra, az úttest síkosságától függő óvatos vezetésre, a fény-szórók szükségessé tompítására, veszélyes kanyarokban a kocsii biztonságos dőlésszögére és még számos dologra, melyek növelik a vezető komfortérzését és biztonságát.

Lapos képernyő

A Binary Star Inc. nevű, egyesült államokbeli vállalat bejelentette, hogy rövidesen piacra dobja a normál színes és fekete-fehér képernyőkhöz hasonló méretű és árú lapos képernyőjét. Az új eszköz távlatokat nyit az elegánsabb hordozható mikrogépeknek, hiszen könnyebb és kisebb méretű a hagyományos megjelenítőknél.

Szupertárolók a keleti látóhatáron

Az ez évben San Franciscóban megtartott nemzetközi elektronikai konferencián négy japán kutatóintézet munkatársai kísérleti 1 megabites RAM IC-eket ismertettek. A Fairchild mérnöke 4 megabites chipet helyeztet kiállításba.

Az NTT, Hitachi, NEC és Toshiba 1 megabites „morzsái”-nak elérési ideje 90 nanoszekundum, hibajavítási képességgel. A kísérleti eredményektől a sorozatgyártás – természetesen – még évekig van.

Ugyanezen a konferencián az NS és a Texas Instruments egyetlen chipben megvalósított 1200-as modemeket mutatott be, amelyek megfelelnek a Bell 202, 212 szabványoknak.

Szocialista száloptika

Az üvegszál kábeles fénytávokzlés bevezetésének egyik gondja az üvegszálak beszerzésének nehézsége, illetve a magas ár. Szükséges tehát a gyártási együttműködés mielőbbi létrehozása a szocialista országok között. Jó hír, hogy már a Szovjetunióban és Lengyelországban megkezdődött az üvegszálgyártás.

Egy olyan gép vállalatát tűztük napirendre, amelyből néhány száz darab van mindössze az országban, mégis komoly jelentősége van a hazai számítástechnikában. Magyar Apple-nek is szokták hívni, utalva ezzel ama világhírű gépcsoda és az AIRCOMP születése közti hasonlóságra. Mindkettőt fiatal „srácok” hozták össze egy „sufniban” berendezett műhelyecskében, s ráadásul mindkettő tartalmaz egy sor olyan kreatív újítást, ami csak „kamaszkorú” zseniknek juthat eszébe, akiket nem kötnek még konvenciók, hagyományok. Az AIRCOMP feltehetőleg jobb sorsra érdemes konstrukció, mint ami lett belőle. A Lukács testvérek – ők azok a bizonyos „kamasz” konstruktőrök – végül is a BOSCOOP cégnél letek „menedéket”, támogatást. Csak hogy a BOSCOOP nem rendelkezett, s egyelőre nem is rendelkezik olyan igazi háttérrel és tőkével, hogy az AIRCOMP-ot komolyabb szériában gyárthatná. Az eddig eladott százegynéhány gépen kívül több tízes nagyságrendű barkácsolt példány is van az országban belőle. Legfeljebb a neve egy kicsit más, nem AIRCOMP, hanem HOMELAB. (Home = otthon, Lab = Laboratórium.) A HCC klub, azaz az amatőr számítógép-építők klubja országot átfogó hálózatának tagjai ugyanis ezt a gépet építették, építik szerte az országban.

Vallatásunkon kihasználva a lehetőséget, meghívottként részt vett a konstruktőr Lukács József – testvére, Endre „igazoltan” volt távol, katona –, valamint a gyártó PERSONAL Agroelektronikai GT. elnöke, Cseres Pál, és számítástechnikai fejlesztő mérnöke, Diebel Dietrich.

VALLATÓ

Kínpadon az AIRCOMP 16

GYÁRI ADATOK:

Ár: alapgép 19 900,-
tápegység 7100,-

Memóriaegység: 16 kbyte RAM

Csatlakozási lehetőségek: tv-készülék (fekete-fehér), magnetofon, monitor

Súly: alapgép: 0,9 kg, tápegység 1,2 kg

Méret: gép: 31x21x5 cm – tápegység 12x14x5 cm

KÍNRENDSZER:

Kicsit kínban voltunk, amikor a Vallatásra egybegyűlt inkvizítorainkkal megbeszéltük az osztályozási alapelveket és a kínrendszert. Kiderült ugyanis, hogy a jelen levők fele az AIRCOMP 16 fehér színű műanyag dobozban forgalomba hozott – barátilag szappanosdoboznak keresztelt – első szériát ismeri, míg a többiek a második, fekete dobozban világot látott szériát. Rádadásul az is kiderült a beszélgetésből, hogy a két széria minősége közt óriási a különbség bizonyos kínokban. Hosszas vita után úgy döntöttünk, hogy ennek ellenére együtt értékeljük a kettőnek nem mondható, de egynek sem egészen elfogadható gépet. Erre elsősorban az jogosított föl bennünket, hogy a gyártó és forgalmazó, a PERSONAL Agroelektronikai GT, illetve a BOSCOOP sem érezte szükségesnek, hogy bármilyen megkülönböztető jelzéssel – betűvel vagy perjellel és számmal – válassza el egymástól a két szériát. Ily módon az átlagosztályzatok egybecsúsznak a két széria nívó-különbségét. Ezt azzal kívánjuk enyhíteni, hogy az egyes kínok kifejtésénél jelezzük, ha komolyabb eltérés van a két szériát osztályozók jegyei közt.

1. kín: ár

Külföldi gépeknél a „hazai vagy a kinti” dilemma szokásos nagy kérdőjele. Hazai gyártmányú gépet Vallatónkban másodszor vizsgáltunk. Mint a HT-nél, itt is az volt a nagy kérdésünk, hogy mihez képest? Egyik inkvizítorunk tréfásan azt mondta erre, hogy a „vasedényhez képest”. Valójában inkvizítoraink úgy érezték, hogy ez az ár induláskor forradalmian alacsony volt, ma már jó lenne, ha nem lenne, vagyis, hogy kevesebb lenne. A gyártó jelen levő képviselője „megnyugtatót” bennünket, hogy árváltozás nem várható. Azt is őszintén elmondták, hogy kisebb tőkések hányaddal elő tudnák állítani a gépet, de ez nemhogy költségcsökkentést nem eredményezne, hanem ellenkezőleg, a rubelimport növelné a fogyasztói árat. Közületi vásárlókat képviselő inkvizítoraink kifejezetten olcsónak találták a gépet, s cinkos kacsintással nyugtázták a gyártónak azt az ötletét, hogy a gépet két darabban, két számlára lehet megvásárolni. Így ugyanis, hogy egyik tétel sem haladja meg a húszezer forintot, bármelyik cég megveheti a gépet anélkül, hogy állóeszköz-vásárlást kellene könyvelnie. Szellemes megoldás, amely csak egy magyar gyártónak juthat eszébe, aki jól ismeri az itthoni szabályzókat, rendeleteket, lévén maga is azok közt kell hogy a legjobb eredményeket produkálja.

2. kín: perifériák

A két szélsőség ebben a kínban az elégtelen és a jó volt. Meglehetősen nagy különbség. Előbbi indoka rendkívül egyszerű: jelen pillanatban a géphez az égvilágban semmilyen plusz periféria sincs, a forgalomban levők közt sem találunk olyat, amely egyszerű csatlakoztatással működtethető lenne. A négyest adó inkvizítor viszont mint felhasználó úgy érzi, hogy neki a magnetofonos tárolón és a tv-n kívül másra nincs és nem is lenne szüksége. Ő tudja! A tényszerű tájékoztatás megkívánja, hogy azt is leírjuk, e két fenti – a többség által alapnak és nem perifériának tekintett – megjelenítőn, illetve tárolón kívül monitort is csatlakoztathatunk a géphez. Egyik inkvizítorunk azzal indokolta az általa adott hármast, hogy: „még nincsenek sorozatban gyártott interface-ek és perifériák, a jegy egyben a bizakodást is kifejezi”. A gyártó képviselője valóban adott némi alapot a bizakodásra, mert ígérete szerint nemsokára kapható lesz az Aircomphoz soros és párhuzamos interface*, előkészületben van analóg digitál átalakító*, és kétállapotú jeleket fogadó és kibocsátó egység.

3. kín: képernyőkezelés

Amint az átlagosztályzat is mutatja, ezzel lényegében mindenki elégedett. A siker elsősorban a nagyfelbontású grafikának* (320x200 pont) köszönhető. Jó lehetőséget nyújt a programozónak még az is, hogy a képernyő tetszés szerinti arányban felosztható grafikus és szöveges területre. Hiányzik a TAB*, a PRINT AT* – bár mint ez a konstruktőr Lukács József írásából kiderül, szubrutinként elérhető. Néhányan a színeket is hiányolják, bár erre könnyű szívvel mondhatjuk azt, hogy „no de kérem, ennyiért?” Hasonlóképpen könnyű szívvel elsiklunk a nagyfelbontású grafika lassúsága fölött. Már az is nagy szó, hogy egyáltalán van!

4. kín: hang

Az Aircomp azon kevés gépek közé tartozik, amelyeknél kétféle hangról kell beszélni. Mindkettőt ugyanaz a hanggenerátor* bocsátja ki, de más a funkciója, s más az elérhetősége. Az egyik az úgynevezett „segédhang”. Ez minden billentyű megnyomásakor megszólal, mintegy hangban igazolja vissza, hogy a gép elfogadta a billentyű jelét. Ez roppant előnyös és szükséges segítség a programozáskor, használatkor. Hiszen az ilyen érintőfóliás tasztatúra hangsegítség nélkül olyan, mint a vak koldus bot nélkül. Rádadásul az Aircomp tervezői még arra is figyelemmel voltak, hogy a SHIFT* billentyű egyidejű használatakor magasabb hangot halljunk, mint ugyanannak a billentyűnek SHIFT nélküli használatakor. (Azt már csak a „lelki csipkével” rendelkezők tudják igazán értékelni, hogy kétféle SHIFT kétféle hangmagasság-változást von maga után!) Ez a hang

Földi László

A BILLENTYŰZETET
KÉNYELMETLENNEK
ÉS FÁRASZTÓNAK
TARTOM!

Fodor József

a gép oktatásán
is kibúvó! – az „együtt
eltöltött” idő alatt
nagyon megismerem!

Návay Sándor

Napi 300 kilóske-
ket utasítok a gé-
pet, de ezt is jól
bíja.
Megkésztetése
kiváló!

VALLATÓ

egyértelmű heurékát váltott ki inkvizítorainkból. A másik, az „igazi” hang, az, amely BASIC programozással elérhető és „muzsikálásra” ingerli a számítógépet, már kevesebb hívet szerzett Aircompos körökben. Nehézség, ha megszólal, felfüggeszti a képernyőkezelést, néhányan szívesen látnának egy külön hangszórókimenetet is. Őszintén szólva lapunk megérti azt a gondolatmenetet, amely a gyártótól származik, s amely röviden úgy foglalható össze: ennek a gépnek voltaképpen még ennyi hang is sok! A hang valóban nem tartozik az alapkövetelmények közé, jelzi ezt a szűk frekvenciatartomány is, amely szintén nem tett szert egynemű inkvizítorunknak.

5. kín: kazettás tárolás megbízhatósága

Ez az első olyan kín a 14-ből, amelynél komoly eltérést mutat a régi „szappandoboz” értékelők és fekete változatot ismerők és osztályozók véleménye. Érdekességgé külön is átlagoltuk a két kategóriát. Nos a régi gép mindössze 2,8-et, az új 4,2-et ért el inkvizítorainknál. Mondhatnánk, kottázni lehet a különbséget. Az az érdekes, hogy a különbség mögött semmiféle konstrukciós változtatás sincs. Mindössze nagyobb gyártási tapasztalat és jobb hangolás. Érdekessége a dolognak, hogy Lukács József és Endre nem bonyolította túl a magnókiválasztást. Bementek az első Keravillba és megkérdezték, hogy melyik a legolcsóbb kazettás magnó. Az MK 27 – hangzott a válasz. – Nosza, akkor ehhez igazítjuk a gépet – döntöttek. Arról már sajnos nem ők tehetnek, hogy az MK 27 olyan „csodálatos” terméke a magyar iparnak, hogy ahány darab, annyiféle, s ráadásul még csak nem is szabványos a kimenőjel szintje*, amiből mindössze annyit következik, hogy hiába van valakinek drága,

jó minőségű magnója, lehet, hogy még annyira sem megy vele, mint az olcsó MK 27-tel. Inkvizítoraink közt egyébként volt, aki maximálisan elégedett a kazettás tárolás, ki- és beolvasás biztonságával, mások átlagosnak mondták, megint mások a jó minőségű kazetta fontosságára hívták fel a figyelmet, csakúgy, mint más számítógépeknél. Mindenesetre úgy tűnik, hogy a szappandoboz egyértelműen rossz színvonalú be- és kiolvasását megbízható szintre emelték a gyártók.

6. kín: gépi kódú programozás*

Táblázatunkból is kitűnik, hogy ez a legmagasabb, legegyszerűsebb osztályozator. Átlaga is legközelebb jár a tökéleteshez. Gépi kódú programozásban valóban lényegesen többet tud ez a gép, mint hasonló kategóriájú társai szerte a világban. Van monitor* üzemmódja, amelyben lehetséges programot bevenni, kilistázni, futtatni, kazettára vinni és kazettára kivitt programot ráadásul úgy lehet beolvasni, akár ha BASIC programot töltenénk be. Egyedülálló lehetőségeket nyújt a géphez vásárolható két különböző EPROM*: ASSEMBLER* (6500 forint), és a DEBUGGER* (4500 forint). Mindezek után adódik a kérdés, hogy vajon miért nem lett színjeles e kín osztályzata? Nos, éppen az ASSEMBLER-t hiányolták néhányan, örömmel értesültek róla, hogy nyílt kapukat döngöttek. Lehet, hogy ma már ők is jelet adnának?

7. kín: megbízhatóság

Ismét egy olyan pont, amelynél érdemes kettéválasztani a két „generációt”. A kettő közti különbség talán itt a legkiugróbb. Jó példa erre az az inkvizítorunk, aki mi-

vel mindkét szériát ismeri, mindkettőt le is osztályozta. S míg a régebbi szériára egyszerűen 1-est adott, addig az újabbra 4-est. A két széria átlaga is ég és föld: fehér színű szappandoboz: 2,3 – fekete színű új széria: 4,6!!! Mondjuk ki tehát feketén (új) fehéren (régi), hogy az a bizonyos szappandoboz egy elhamarkodott nullszéria volt. Amint-hogy Vallatásunkon a gyártó cég képviselője önkritikusan be is ismerte, ha okosan és taktikusan jártak volna el, valóban nullszériának tekintették volna, s nem pénzért, hanem próbagépként, tesztelésre adták volna ki. (Szerkesztői megjegyzésként kikíváncsok belőlünk – a gyártó ugyan nem erősítette meg –, hogy a történetek nemcsak a gyártói, menedzselési rutin hiányára vezethetők vissza, hanem a tökélet hiányára és a pénzügyi szabályozók hibáira is.)

8. kín: billentyűk

Az osztályzatok közül megint kilóg néhány kettes. Ismét a szappandoboz, amely éppen csak hogy nem lett 1-es. Kicsik a betűfelületek, lekoptak, nem lehet érezni a betűmezők határát. A fekete gépnél sem éppen rózsás a helyzet. Bár az érintőfóliás megoldás talán tovább ennél nem is fejleszthető. Ez a tasztatúra most már nem igényel komolyabb nyomást, megbízhatóan reagál, méretei is kényelmesek, kezelhetőek, ráadásul szépen muzsikál is a gép az egyes nyomások visszajelzésére. Ezzel együtt az érintőfólia mégis csak érintőfólia marad, s valljuk meg: „normális programozó” még ha tudja is, hogy ez komoly megtakarítást jelent, s a gép árát lényegesen csökkenti, mégsem képes túlságosan magas osztályzatot adni ilyen tasztatúrával rendelkező gépnek. Ami viszont az utóbbi hónapok azon pletykáit illeti, hogy „itt a billentyűs Aircomp!” sajnos a gyártó

AIRCOMP 16

VALLATÁSNAK EREDMÉNYE

	KOVÁCS LEVENTE KOZGÁZD. SZAKTANÁCSADÓ	SZUPKAY ISTVÁN RENDSZERSZERVEZŐ	KIRÁLY ZOLTÁN EGYETEMI HALLG.	TICK JÓZSEF PROGRAMOZÓ	BARABASI REZSŐ RENDSZERSZERVEZŐ	NAVAY SANDOR MEZ.GÁZD. MERNOK	FODOR JÓZSEF ELEKTRONIKAI MŰSZERESZ	KEMENY ENDRE KOZEPIKOLAI TANÁR	FOLDI PETER KOZEPIKOLÁS	FOLDI LÁSZLÓ KOZEPIKOLÁS	ÁTLAG
K I N O K	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1 .KIN:AR	5	5	4/5	3	4	5	5	4	3/4	3	4.2
2 .KIN:PERIFERIAK	3	3	1/2	3	3	4	2	1	1	1	2.2
3 .KIN:KEPERNYŐKEZELES	5	3	4/5	5	5	1	4/5	4	4	4/5	4.4
4 .KIN:HANG	4	2	-	3	3/4	5	3	3	3	3	3.3
5 .KIN:KAZETTAS TÁROLÁS	4	5	2	4	4	5	5	3	3/4	-	3.7
6 .KIN:GÉPI KÓDÚ PROGRAMOZÁS	4	5	5	5	4/5	1	5	1	5	1	4.7
7 .KIN:MEGBÍZHATÓSÁG	5	3	2	1	4	5	5	4	2/3	-	3.8
8 .KIN:BILLENTYÜZET	3/4	3	2	4	3/4	4	3	4	2	2	3.1
9 .KIN:DOKUMENTÁCIÓ	2	2	2	1	2	5	2	1	3	3	2.4
10 .KIN:EDITÁLÁS	4/5	4	4	5	5	1	5	4	4	4	4.4
11 .KIN:A GÉP PROGRAMNYELVE	3/4	4	4	3	4	1	3/4	4	4/5	4	3.8
12 .KIN:TANULHATÓSÁG	3/4	5	4	4	4	5	4	5	4	4	4.3
13 .KIN:EMBERKOZELSEG	4/5	4	3/4	4	5	5	5	4	4	4	4.3
+ 1 KIN:SZUBJEKTIV VELEMÉNY	5	4	4	4	4/5	5	4/5	3/4	4	3/4	4.2
ÁTLAG	4.0	3.5	3.3	3.9	4.0	4.8	4.0	3.4	3.4	3.3	3.8

Kínpadon az AIRCOMP 16

képviselőitől megtudtuk, hogy az „itt” egyelőre túlzás. Alig néhány ilyen billentyűs gépet készítettek eddig, s beszerzési, valamint árproblémák miatt gyártása nem is várható.

9. kín: dokumentáció

AIRCOMP

Igazság szerint ez érdekelne a legrosszabb átlagosztályzatot. Hogy egy tízeddel mégis a második helyre került (természetesen hátulról) a kínok rangsorában, az csak annak az inkvizítorunknak köszönhető, aki lévén közel a „tűzhöz” azaz a gyártóhoz, már jól ismerte a Vallatás időpontjában is az azóta remélhetőleg valamennyi géptulajdonosnak megküldött új gépkönyvet. A többiek azonban csak a régit olvashatták, amelyről sajnos a legtöbb jó, amit elmondhatunk, egyik inkvizítorunk szavaival: „el lehet kezdeni vele dolgozni, és már ez is valami!” A gyártó képviselői elmondták, hogy bizony egy gépkönyv elkészítése, menedzselése majdnem olyan nehéz, mint gépet csinálni. Lukács Józsefnek többen nekiszegezték a kérdést, vajon miért nem írták meg ők a könyvet, mégiscsak ők ismerik legjobban a saját gépüket. Lukács József nagyon is indokoltan elhárította a kérdést, mondván a gyártó is többször próbálta őket rávenni erre, sikertelenül. Ők ugyanis úgy érzik, hogy ez külön szakma, kellő pedagógiai jártasságot, írói vénát kíván. Hogy az új, már tankönyvnek használható gépkönyv mennyire egyesíti ezeket az erényeket, kiderül a következő hónapokban.

10. kín: editálás

AIRCOMP

A magas osztályzatok elsősorban a javítás egyszerűségének köszönhető, valamint annak a nem mindennapi ténynek, hogy ez a gép monitor üzemmódban is rendelkezik FULL SCREEN EDITOR* lehetőségével, s ez bizony ebben a kategóriában szinte egyedülálló. Különösen a ZX-en nevelkedett programozók ennek a gépnek is felfrónak, hogy nem soronként vizsgálja a szintaktikus hibákat*, azaz hibás sorokat is elfogad. Sajnos nincs sortörési lehetőség sorszámtól sorszámgig, valamint hiányzik az újrastársítás is.

11. kín: a gép programnyelve

AIRCOMP

Vallatásunknak ezen a pontján fordult elő először és utoljára, hogy a gép jelen levő konstruktorra, Lukács Józsefre adtunk egy hüvös nyugalmas félretétve szinte elszármagát. — Elszor a szívem ezeket az osztályzatokat hallva — mondta, majd így folytatta: — ez az a kín, amelyre legalább 5,2-et kellett volna kapnia a gépnek. Ha valami az AIRCOMP erőssége, akkor az épp a BASIC-je. A konstruktornek több dologban igaza volt. S ezt nem a szerkesztő mondja, így utólag, hanem az inkvizítorok mondták tizenöt perccel később. Kiderült ugyanis, hogy ők csak azt osztályozhatták, amit ismertek. Márpedig az AIRCOMP sok titkát ez ideig nem árulta el főhasználóinak. Nagyon szemléletesen úgy

togalmazott az egyik inkvizítor, hogy: „hiába tud egy autó 240 km/órát, ha az órájában csak 120 van. Ehelyett inkább írjanak bele 300 km-t, s majd megyek vele amennyit tudok”. Azaz nem kellett volna titokban tartani a gép BASIC-jének egy sor jó tulajdonságát. Ez ismét a gépkönyv, a dokumentáció elégtelenségére vezethető vissza. Ezzel együtt néhány szellemes megoldást, finomságot felfedeztek inkvizítoraink. Valamennyien dicsérték például az IF* szellemes kidolgozását, a POP* utasítást vagy az ON* zseniális megoldását. (Utóbbit annyira kiválónak tartjuk, hogy a BIT-LET júniusi számában külön kis cikkekében ismertetjük különlegességét!) Amit viszont hiányoltak inkvizítoraink: a már említett TAB-on, DELETE* sorszámtól sorszámgig-on kívül, az INKEY*, a RENUMBER*, a MERGE*, a VERIFY*, a PRINT USING*, és az ON ERROR GOTO*. Használhatatlannak tartják a DEFFN* utasítást, s a különleges gyorsaság áraként felróják a számítások pontatlanságát is.

12. kín: tanulhatóság

AIRCOMP

Úgy tűnik, ha a gép dokumentációja jobb lenne, s a kazettás tárolás megbízhatósága iránt semmi kétségük sem lenne a felhasználóknak, igen jól tanulható gép lenne az AIRCOMP. (Persze, ha a nagyapám az unokám lenne...) Inkvizítoraink külön erényének tartották, hogy a kulcsszavak külön billentyűkről is, de beírással is bevitelűk. Nagyon nagy előnynek tartották a tanulhatóság szempontjából azt, hogy az editálás megengedi, sőt elvárja a próbálgatást. S így módon a legjobban tanulható is.

13. kín: emberközelség

AIRCOMP

Azon kevesek, akik hozzáfértek már ehhez a géphez, kedvelik. Egyetlen, nemcsak erre a gépre, hanem minden hazai gyártmányú számítógépre érvényes megállapítás hangzott el a vallatáson... Mi lenne, ha egy magyar gép magyarul is tudna? Például a hibáüzeneteket az angol szöveg mellett vagy helyett magyarul is közölné? Érdekes, meg-szívlelhető vélemény.

+1 kín: szubjektív vélemény

AIRCOMP

A magas átlagosztályzat csak alátámasztja az előző kínban írottakat. Az érintőbillentyűzet itt is ront néhány tizedet. Annak ellenére, hogy nem kifejezetten erre a célra szánta a gépet sem a konstruktor, sem a gyártó, oktatási célra is kiválóan alkalmasnak találták inkvizítoraink. Egyikük sommásan így fogalmazta meg véleményét, „jó, hogy van ez a gép!”

Amitkor inkvizítoraink a Vallatás végén még egyszer szemügyre vették a teljes értékelést, némi lelkiismeretfurdalással konstatálták, hogy talán szigorúbbak voltak a kelleténél. Egyikük még azt is megjegyezte, hogy talán jobb lett volna, ha ezúttal nem is osztályozunk. Hiszen az írni, olvasni tanuló elsősöket sem

Tick József

A magán felhatal-
lós szempontjából
dudga!

Szupkay István

Kér, hogy a
korai alkatok problémái
miatt ez a
gép nem futotta
éi a
forradjait!

Földi Péter

NÁLAM
BEVÁGÓDOTT
AZ AIRCOMP!

VALLATÓ

Király Zoltán

Különösen jó tulajdonsága a gépnek a rendkívüli gyorsaság.

Kemény Endre

HEGYETLENÜL DOSSZANT & PERIFÉRIA, IZOFREK HIÁNY!

Barabási Rezső

Az ember-gép kapcsolat szempont-jából igazán ideális!

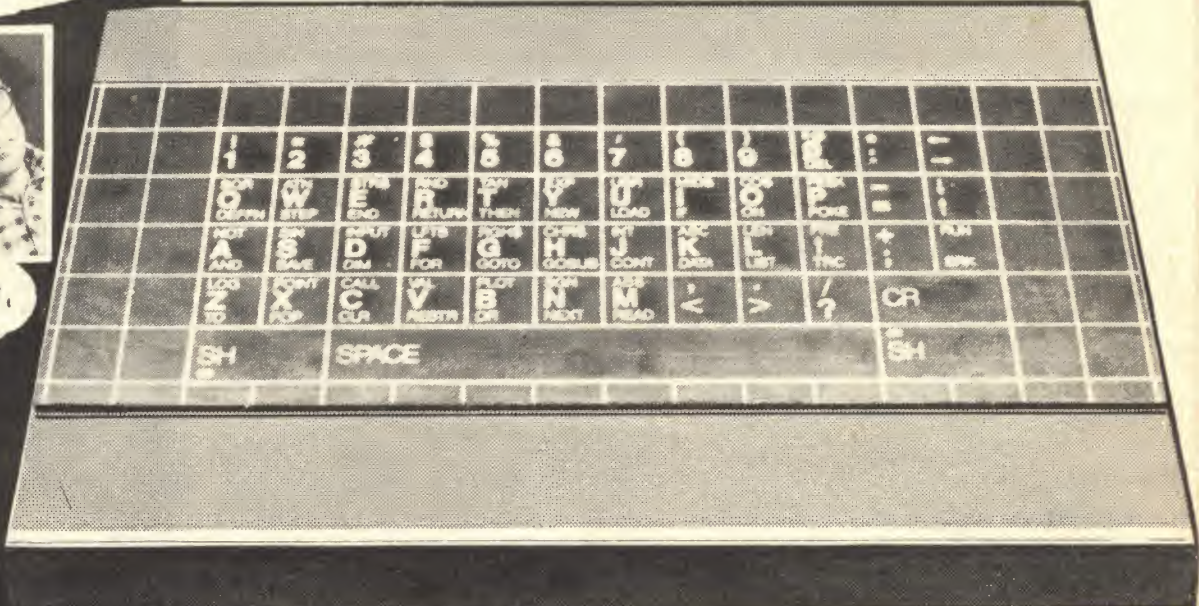
A gép kellenesen "puha", kellőképpen "lassú" ugyanakkor kótott, precíz!

Kovács Levente

osztályozzák az első félévben. Azután egy másik inkvizítor gyorsan hozzátette, lehet, hogy épp ez a megfelelő „pedagógiai fogás”, hogy tudniillik nemcsak osztályoztak, de még szigorúak is voltak, mert így tudják valamennyi felhasználó érdekében „rugdosni a gyártót”. „A tréfás megfogalmazás mögött ki nem mondott elismerés is volt. Elismerése annak, hogy a gép végül is néhány lelkes ember erőfeszítéseként, „sokak támogatása ellenére” jött létre. Elismerése annak, hogy ezt a gépet a gyártók voltaképpen egy meglehetősen jól behatárolt szakterületre, a mezőgaz-

daság számítástechnikai ellátására „hozták tető alá”, de végül is olyan sikert értek el vele, hogy ma már ha bír-nák gyártási kapacitással, alkatrésszel, jóval szélesebb érdeklődésre tarthatná-nak számot. Ma még nyitott kérdés, hogy mi az AIRCOMP jövője. Mert ma-gának a gépnek, mint konstrukciónak, mint számítógépnek lenne jövője, s nem-csak a mezőgazdaságban. Különösen, ha megfelelő szoftverbázis is épülne köré, s ha „megfelelő helyen” is látná-nak benne annyi fantáziát, mint azokon a helyeken, ahol az eddig elkészült gé-pek működnek!

- **nagy felbontású grafika:** ha a gép a képernyőn sok pontot tud külön-külön megjeleníteni
- **soros interface:** egységek olyan összekapcsolása, ahol csak egyféle információ egyidejű továbbítására van lehetőség
- **párhuzamos interface:** egységek olyan összekapcsolása, ahol egyidőben sokféle információ oda-vissza továbbítására van lehetőség
- **analóg digitál átalakító:** folyamatos elektromos jeleket időben és mértékben meghatározott egységekre bontó készülék
- **TAB:** BASIC-ben a kilírásnál előre megadható oszlopsorszám
- **PRINT AT:** BASIC-ben kilírás a képernyő adott helyére
- **hanggenerátor:** a gép programozható „hangképző szerve”
- **SHIFT:** olyasmi, mint az írógépen a betűváltó
- **frekvenciartomány:** (itt:) „hangterjedelem”
- **kimenő jelszint:** a magnóból „kimenő” elektromos jel átlagos erőssége
- **gépi kód:** a gép saját nyelve, a BASIC utasításokat először erre fordítja le, csak azután tudja végrehajtani
- **monitor:** az az üzemmód, amelyben gépi kódú programokat lehet bevinni a gépbe, és azokat ellenőrizni
- **EPROM:** átlátszó programozható (égetéssel) csak olvasható memória
- **ASSEMBLER:** a gépi kódhoz közel álló olvasható gépi nyelv
- **DEBUGGER:** program más programok „belővására”, azaz ellenőrzésére és a hibák javítására
- **editálás:** utasítások „átszerkesztése”, törlése, kiegészítése, módosítása
- **FULL SCREEN EDITOR:** az egész képernyőn javíthatjuk vele a programot, tetszés szerint változtatva a sorokat
- **szintaxis:** a programíráshoz vonatkozó formai szabályok összessége
- **IF:** A BASIC-ben (és más nyelvekben) az egyik feltételes utasítás séma első szava (az angol szó jelentése: ha)
- **POP:** utasítás, amellyel közvetlenül kiolvashatunk egy értéket egy speciális memóriából
- **ON:** egy másik fajta feltételes utasítás kulcsszava a BASIC-ben
- **DELETE:** (ejtsd: dilít): sorok törlését lehetővé tevő parancs
- **INKEY:** BASIC függvény, értéke az éppen lenyomott billentyűnek megfelelő karakter
- **RENUMBER:** (ejtsd: rinámber): automatikus újra sorszámozás
- **MERGE:** (ejtsd: mördzs) olyan utasítás, amelynek segítségével új programot tudunk beolvasni a régi kitörlése nélkül
- **VERIFY:** (ejtsd: verifáj): BASIC parancs a kazettára vagy discre kivitt program ellenőrzésére, az eredetivel való összevetés révén
- **PRINT USING:** BASIC kilíró utasítás a kilírási formátum (pl. számjegyek száma, előjelek, kezdő 0-k stb.) megadásával
- **ON ERROR GOTO:** olyan BASIC utasítás, amely a program futása közben előforduló hibák kivédésének segítségét szolgálja
- **DEF FN:** függvényt definiáló BASIC utasítás

HOZZÁSZÓLÁS

Tisztelt Szerkesztőség!

A február hó 2-i számban megjelent rovatolt cikkre eddig nem válaszoltunk, mert úgy véltük, hogy egy olyan hozzászólás felett, amely elfogult, nem tárgyilagos, indulatok hevéből született és nem a problémák, gondok megoldását célzó szándékkal íródott, nem érdemes a széles körű nyilvánosság bevonásával vitát folytatni.

Nem tartottuk szükségesnek a választ azért sem, mert Önök tárgyilagosan közölték, hogy Dr. Simonyi Endre „Simon '68” nevű mikrogépével érintett volt a PÁLYÁZAT-on, s ebből a hozzászólás hangvételének egyik okára következtetni lehet. Úgy véltük, hogy akik a gépet használják, azoknak a választ a géppel kapcsolatos tapasztalat jobban megadja, mint egy esetleges magyarázkodásnak tűnő írásos válaszuk. Tekintve azonban, hogy az „OTLET” folyóiratban megjelent és tárgyi tévedéseket tartalmazó „HOZZÁSZÓLÁS”-ra támaszkodva a MAGYAR HÍRLAP március hó 24-i számában „VALUTAKIDOBÁS?” címmel egy újabb cikket közöl és kontroll nélkül olyan elmarasztaló következtetésekre jut, amelyek bántóak és rontják hitelünket – válaszuk elkerülhetetlen.

Válaszunk dr. Simonyi Endre levelében felvetettekhez igazodó sorrendben történik.

● **A gép megbízhatóságát illetően** a felhasználói és a szerviztapasztalatok egyértelműen azt támasztják alá, hogy a gép eleget tesz az elvárásoknak és nem rosszabb, mint a hazánkban előforduló tőkés személyi számítógép állomány bármely tagja. Ez tükrözik dr. Simonyi Endre „HOZZÁSZÓLÁS”-a mellett egyidejűleg megjelent másik levél tartalmából is, amikor azt állítja, hogy „Mi is nagyon megbízhatónak tartjuk a gépet, szervizelésére még nem volt szükség...”. Ezt igazolják azok a vélemények is, amelyeket az oktató pedagógusoktól kaptunk.

● **A kazettás tároló első kísérleti gyártásánál** voltak problémák. Ezeket a segítő szándékú konkrét észrevételek nyomán megszüntettük. A teljesség kedvéért jegyzem meg, hogy a kazettás tároló nem része egy számítógépnek. Annak perifériája. Beépítése nem volt követelmény. Beépítettük azért, hogy az iskolákban ne kelljen a csatlakozó kábeleket bajlódni és ne okozzon gondot a magnetofon külön történő beszerzése. Akkor nem gondoltunk arra, ahogy ezzel a lépésünkkel egyeseknek támadási felületet teremtünk és a pluszként beépített – nem általunk gyártott – periféria hibáját a számítógép hibájának minősítik.

A géphez a felhasználó igénye szerinti további külső magnetofon is csatlakoztatható.

● **Megebízhatóságot** illető általános filozofálásra nincs válaszuk, azok felvetésének módja nem vitaképes!

● **A magyar ABC a PÁLYÁZAT-nak nem volt követelménye!** Ilyen igény az első széria alkalmazásba vételét követően merült fel, amelyet a második szériánál teljesítettünk is. A cikk megjelenésekor már 1000 db gépet magyar ABC-vel szállítottunk. Ez válasz arra, hogy „hogy kaphatott egy olyan iskolai célra államilag terjesztett gép »jó« minősítést, ami pl. nem »ismeri« a magyar ABC-t”.

● **A gép dokumentációját** (helyesen 3 kötetes felhasználói kézikönyvet) elég szük-

szavúan és nem valami hízelgően értékeli. Nem vitatom, hogy a három kötetből álló, közel 150 oldalas anyagban előfordulnak hibák. De jobban örültünk volna annak, ha nem egy szóval minősíti, hanem konkrétan rámutat magára a hibákra. E gondolatoknál is hivatkozik a PÁLYÁZAT-ra, amely azt támasztja alá, hogy azt nem gondosan olvastuk el.

● **Lehet, hogy dr. Simonyi Endre** egy iskolaszámítógéppel szemben magasabb igényeket támaszt, mint maga a PÁLYÁZATI KIÍRÁS. És arról az iskolaszámítógépről, amelyet egy széles körű zsűri a pályázati követelményeknek megfelelőnek tartott. Ő kijelenti: „... – ez a gép iskolaszámítógépnek, így ahogy van, alkalmatlan.” ...és nem felel meg az iskolaszámítógép-pályázat feltételeinek...”

Erre csak azt tudjuk válaszolni, módunkban volt néhány olyan versenyen és a NEUMANN JÁNOS SZÁMÍTÁSTECHNIKAI EGYESÜLET által szervezett programcserén részt venni, ahol 20–30 gép mellett uló fiatalok lelkesen dolgoztak a gépeken. Azokat szeretik és olyan célokra is alkalmazni tudják, amire nem is gondoltunk. Tanáraikkal együtt elismeréssel adóznak a számítógépekről.

● **A legsúlyosabb tárgyi és tartalmi tévedést az árat, alkatrészt és a típust illető fejtegetése hordozza.**

Ezzel összefüggésben előljáróban lerögzítem:

a) Az anyagárakat a késztermék árakhoz csak azonos időszakban lehet hasonlítani!

1982. évi anyagárat nem lehet és nem szabad az 1984-es készülékárral összehasonlítani, főleg, ha ez utóbbi valótlan.

b) Számítógép és számítógép között különbség van!

c) A felelőtlen és valótlanosságokat is hordozó bírálatra mi nem „sértődhetünk meg”, mert elköteleztük magunkat a középiskolák számítógép-ellátására és arra, hogy biztosítsuk a szervizt, a javítóalkatrészeket tároljuk, a vevőket kiképezzük stb.

Mi a valóság?

A 250 US\$ alkatrész-beszerzési ár 1982-ben az első kísérleti szériánál volt igaz. Hogy ez magas vagy alacsony – nézőpont kérdése. Ebben az időben az ekvivalens TRS-80 modell III. 16K/RAM típusú tőkés gép ára a METRIMPEX Kiskereskedelmi Vállalat által beszerzett ajánlat alapján (másolat csatolva) 1158 US\$ volt. A hazai gyártással akkor azonos devizáért négyszer több gépet tudunk adni az iskoláknak.

A PÁLYÁZAT meghirdetését követően egy éven belül a készüléket csak úgy lehetett kibocsátani, hogy az alkatrészek többségét tőkés piacról szereztük meg. Akiknek a termelésben a legcsekélyebb jártasságuk van, azok tudják, hogy a szocialista vagy hazai alkatrészek beszerzésének átfutása mennyivel hosszabb időt vesz igénybe. Ha csak hazai és szocialista alkatrészeket akartunk volna felhasználni, még ma sem lenne iskolaszámítógép!

Ma már a devizaköltség 100 \$/db alatt van és jövőre tovább csökken.

A kezdetben beépített tőkés alkatrészhányad eredményének tudható be, hogy ebben a kategóriában egy gyártáskultúra honosodott meg szövetkeztünkben és 35 400 Ft-ért elő tudunk állítani egy számítógépet.

Az előbbiekről tükrében kell értékelni, hogy az indulásnál megérte-e a 250 US\$ alkatrész-hányad és hogy ez magas volt-e vagy sem. Nem tudjuk, mire alapozza dr. Simonyi Endre, „... a hazaival azonos kiépítésbeni NSZK-beli kiskereskedelmi ára 500 DM körüli”.

A CHIP folyóirat 1983. évi több számában is egy VIDEOGENIE 1. készülék ára tv-vevő, illetve monitor nélkül 1000 DM körül van. Tv-vevővel, illetve monitorral, amellyel mi szállítjuk a gépet, a CHIP 1984. márciusi számának 135. oldalán 1248 DM. Lehet, hogy valamelyik kiskereskedő tönkrement és kiárusított néhány darabot 500 DM-ért, de ez nem összehasonlítási alap.

Hogy készülékünk egy teljesen elavult típusal ekvivalens, szintén nem helytálló, annál is inkább nem, mert akkor az 1984. évi nyugati folyóiratokban nem hirdetnék és főleg nem ilyen áron, az iskolaszámítógépünkhöz hasonló paraméterekkel rendelkező készüléket.

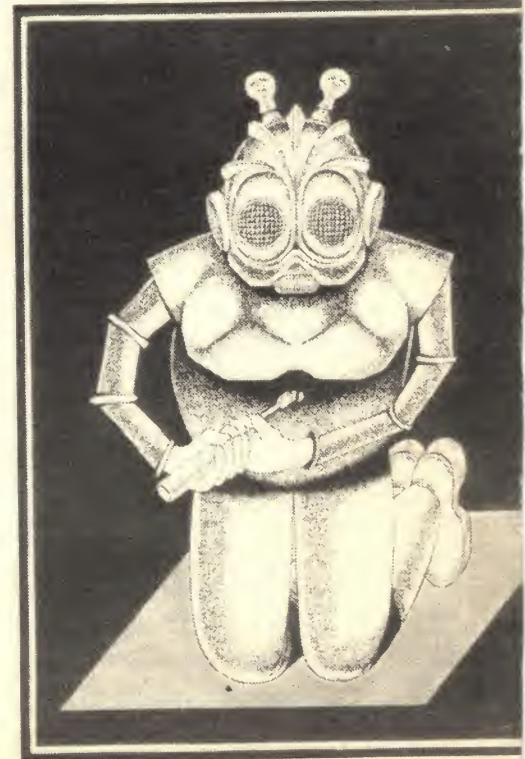
Befejezésül, dr. Simonyi Endrének arra a kérdésére válaszolunk, hogy mindezért, amit csínálunk, kijár-e a tisztelet Szavai szerint: „Ezért? Tisztelet?”

Mi nem igénylünk tiszteletet, különösen nem azoktól a hozzászólóktól, akiket nem a segítő szándék vezérel. De igenis igényeljük az építő jellegű észrevételeket, amelyeket azzal a szándékkal tesznek, hogy a következő széria még jobb legyen.

Ennek tulajdonítható, hogy azonos áron a következő sorozatban gyártott készülék operatív-tár-kapacitása 64 kbyte lesz.

Novák Ferenc kereskedelmi vezető

No comment – A Szerk.

ÖNVÉDELEM

Látva az inkvizitorok lesújtó véleményét az AIRCOMP BASIC-ről, úgy gondoltam, fel kell emelnem szavamat mellette. Bár mint fejlesztő, talán nem tudok kellőképpen elfogulatlan lenni, mégis az a véleményem, ez az interpreter egy nagyon jól használható darab. Azok az extra újdonságok, amelyekkel a BASIC rendelkezik, mindenképp ezt támasztják alá. Sajnos a kínvallatás során kiderült, hogy még a rendszeres felhasználók sem eléggé ismerik ezeket. Remélem, ezen a problémán segít majd a gyártók új dokumentációja. Felhasználva az újság adta nyilvánosságot, hadd járuljak hozzá én is egy-két ötlettel a gép hatékonyabb felhasználásához.

Két speciális karakter.

A PRINT CHR \$ (5) a CR változó „színére” törli a grafikus képet (ugyanaz a CALL 7535-tel is elérhető).

A PRINT CHR \$ (12) letörli az alfás képernyőt (ugyanaz SHIFT/CR-rel is elérhető, illetve az is beépíthető egy stringbe).

Kiszámított GOTO, GOSUB, CALL

Az utasítások után aritmikai kifejezés is állhat, de ezek nem kezdődhetnek számmal. A számmal kezdődő kifejezést csak sorszámnak veszi, pl. GOTO A*10 és nem GOTO 10*A.

PEEK, POKE

A 8000 alatti címek nem memóriához fordulnak, hanem I/O címeket szólítanak meg. Így I/O eszközök olvashatók, illetve írhatók.

PRINT AT helyett

A CURSORPOINTER HEX 4014–4015 címen van. Ahova ez mutat, ott villog majd a cursor, illetve oda ír a gép. A következő programrészlet (praktikusan szubrutin) az Y sor X pozíciójába állítja a cursort: A = X + Y * 40 + 1; B = INT (A/256); POKE 16404, A - B * 256, B + 192.

Gépi kódú tárolás – BASIC-ből

A következő gépi kódú program egy BASIC-CALL-lal meghívva kitárolja a megadott területet:

```
LD HL # Start
LD BC # End
LD DE (név eleje)
CALL 5E8
RET
```

(Tehát HL-ben a kezdet, BC-ben a vég, DE pedig a név első byte-jára mutat. A név végén 22 vagy 60 (HEX) karakter áll. Ha név nem kell, DE pl. egy 60-ra mutasson.)

Gépi kódú program elhelyezése a BASIC-ben

Legegyszerűbb, ha a programot így kezdjük:

```
1 GOTO 10
1. ....
```

10 ide jön a program.

A második sorba egy csupa spaceből álló stringet írunk be, olyan hosszú, amilyen hosszú a gépi program lesz. Monitorba átmelve 40A6-tól megtaláljuk a második sort, és a space (HEX 20) helyére beírhatjuk a gépi programot. Sajnos a program így nem tartalmazhat 22 vagy 60 (HEX) byte-ot, és BASIC-be visszatérve a 2. sor nem javítható – nem is szabad rámenteni a cursornal.

A változó tábla kezdetére a 4018–19, a végére pedig a 401C–1D pointerek mutatnak. Ha ezt a területet kitároljuk (pl. a korábban említett módon), akkor ezeket az adatokat kitároljuk a program beolvashatja. Ez így lényegesen gyorsabb, mint a PRINT* és az INPUT*.

A programok kicsit gyorsabbak lesznek, ha:

- A sűrűn használt változókat a program elején definiáljuk (DIM-mel vagy pl. A = A-val);
- Ne használjunk számkonstansokat – ezeket valahol tegyük bele változóba;
- A GOTO és GOSUB lehetőleg a program elején levő sorokat hívja.

Lukács József

Már régen készültünk a fenti bugyuta szóvicc elsütésére, de sohasem kínálkozott rá lehetőség. Így hát elhatároztuk, hogy az áprilisi BIT-LET-ben megjelenő CSM LOGO kiegészítésünket telis-tele rakjuk hibával, hogy így a májusi számban végre elsüthessük a LOGÓ LOGO-t. Elhatározásunkat tett követte. Sikerral. BIT-LET-ünk fennállása óta együttvéve nem sikerült annyi hibát elkövetni, mint abban a listában. Így hát nem valószínű, hogy a program valakinek is működött volna. Lógunk tehát némi hibaigazítással. E helyütt kérünk elnézést az olvasóktól, s reméljük, az alábbi listákban már semmi hiba sincs, s ezeket beírva az áprilisi számban közöltek helyett és mellett – mert sajnos nem csak hibákat közöltünk, de ki is felejtettünk három programrészletet – most már talán nem lóg a LOGO, hanem rajzol!

```
- 330 IF LEN P$ < 1+1 THEN RETURN
- 340 IF / P$/I+1/<=":" AND P$/I+1/>"/" / THEN stb.
- 342 IF PAR>1 THEN stb.
- 360 IF PAR>3 THEN stb.
- 380 IF / P$/I+1/<=":" AND P$/I+1/>"/" / THEN stb.
- 385 IF C$<>"" THEN stb.
```

```
- 706 IF W/RSP/> 0 THEN stb.
```

```
- 810 IF P$/I+1/<> ":" THEN RETURN
- 814 IF P$/I/<> " " THEN stb.
- 820 LET B$=B$+ "/" 7 szóköz! / " : stb.
```

```
- A 1110. sorban üres string /""/ szerepel.
- 1133 IF SORSZ>20 stb.
- 1138 IF B$/TO 3/<> "ELJ" AND B$/TO 2/<> "VE" stb.
- 1140 PRINT AT SORSZ,TAB; stb.
- 1141 IF B$/1=" " THEN stb. / 1 szóköz! /
- 1144 IF A$/TO 3/<> ELJ THEN LET A$=A$ + "VEGE" : GO SUB
PARANC$ : LET A$="": GO TO 1100 :REM Üres string!
```

```
- 1750 IF A$/A+1/<> ":" THEN stb.
- A 1910. sor 3. utasításában 7 szóközt adunk a B$-hoz!
- 1920 IF VNCIM+6>29 THEN stb.
- A 1930. sor utolsó utasítása: LET A=VVEGE
```

```
- 2210 IF P$/I/<> " " THEN stb. / 1 szóköz! /
- A 2215. sor 3. utasításában 7 szóközt adunk a D$-hoz.
```

```
9090 DIM E$(20,29): REM 20* ELJARAS NEVE (MAX.7 BETUSEK!) +
VALTOZOINAK SZAMA + HAROM VALTOZO NEVE
9092 FOR A=1 TO 20: LET E$(A,8)="0": NEXT A
9100 DIM E(20,4): REM A 20 ELJARAS CIME A P$-BAN + EGYENKENT
3 VALTOZO ERTEKE
9110 LET ELJSZAMA=1: REM AZ 1.ELJARAS KOVETKEZIK
9120 DIM P(6): REM PARAMETEREK
```

```
-- 9305 LET VALTOZO = 800
-- 9310 LET ELJARAS = 1700 :REM Így marad!
```


A „CÍMEK” és a „PROGRAM” nevű LOGO utasítások listáját, mely helyhiány miatt kimaradt, az alábbiakban közöljük:

```
2000 REM PROGRAM
2010 CLS
2015 LET B=1
2020 FOR A=1 TO LEN P$
2030 PRINT P$(A);
2040 IF B=30 THEN PRINT : PRINT "123456789012345678901234567890"
890": PRINT : LET B=0
2050 LET B=B+1
2060 NEXT A
2070 PRINT : PRINT "123456789012345678901234567890":RETURN
```

```
2100 REM ELJ.CIMLISTAJA (CIMEK)
2110 CLS : PRINT "ELJ.CIME","NEVE": PRINT
2120 FOR A=1 TO 20
2130 PRINT E(A,1); " ";E$(A)
2135 PRINT E(A,2); " ";E(A,3); " ";E(A,4)
2140 NEXT A
2150 RETURN
```


PROGRAM AJÁNLAT

Katalógus

Az informatika (információval kapcsolatos tevékenységek pl. -tárolás, -rendezés, -keresés stb.) valószínűleg a számítógépek egyik legizgalmasabb területe. Pillanatnyilag kizárólag közép-, de még inkább nagygépekhez kapcsolódik, még a szakemberek szemében is. Az alábbiakban egy PC-hez szelídített lehetőséget mutatunk be. Elsősorban illusztrációnak, „hasznos játéknak” szánjuk; nem pedig igazi megoldásnak. Ki-kí saját elképzeléseihez idomíthatja, sőt valószínűleg folyamatosan csiszolgathatja.

Számítógépek iránt érdeklődő ismerőseinknek eleinte röviden ismerttettem, milyen programok vannak kazettán, mit tudok mutatni. Idővel ez egyre nehezekebb lett, ezért született az alább (részben) ismertett program.

Egyszerre több szempont szerint lehet megfelelő programot „kérni”. A szempontok egy papírra vannak felírva a lehetséges alternatívákkal, és azok kódjaival együtt:

TÉMA oktatás – 1 logikai játék – 2 kalendjáték – 3 BASIC gyakorló – 4 grafika – 5 szimuláció – 6 tudományos – 7 háztartás, munka – 8 egyéb – 9	TÍPUS demonstráció – 1 gyakorlato – 2 vizsgáztató – 3 számolás – 4 versenyjellegű – 5 játékot vezet – 6 reflexközpontú – 7
MI KELL HOZZÁ? semmi – 1 némi magyarázat – 2 leírás – 3 szerző segítsége – 4 külön periféria – 5 külső segítség (táblázat, makett) – 6	KINEK? bárkinek – 1 általános iskolásoknak – 2 középiskolásoknak – 3 főiskolásoknak – 4 szakembereknek – 5 gyakorlottaknak – 6

A program elindítása után rövidesen megjelenik az első szempont (TÉMA), és utána egy kérdőjel. Erre egy számot kell választani, aminek az értelmezése a következő:

- 0 – Ezt a szempontot nem vesszük figyelembe.
- N – Az N számjeggyel kódolt alternatívának eleget tevő programot keresünk.
- N,K – N vagy K valamelyikének eleget tevőt keresünk
- N – N-nek eleget nem tevőt keresünk.
- N,K – N és K egyikének teljesülését sem óhajtjuk.

Fentiek érdekében minden programhoz tartozik egy négyjegyű szám (ABCD alakú), amelynek számjegyei az adott programot jellemző alternatívákat jelentik. Ezeket DATA-kban érdemes tárolni a programok neveivel együtt. [P(I) és N\$(I) ld. 230–240 sorok]

Megjegyzések:

1. Szinte minden gép tud 6 számjegy pontosságot, így hat szempont is figyelembe vehető. További szempontok: hosszúság, adatok (INPUT, READ, véletlen, sok stb.) milyen tantárgyhoz kapcsolódik, ki írta, melyik szalagon van stb.
2. Elképzelhető, hogy számjegyek helyett karakterekkel kódoljunk. Ez gyorsabb! Akárhány szempont lehetséges, és MID\$ függvénnyel a maszkolás is könnyű. Legfőbb hátránya, hogy nagyon „pazarolja” a memóriát. Ízlés dolga.
3. Kis fáradság, hogy a kódolás ne külön papíron szerepeljen, hanem a szempontok alatt az alternatívákat is felsorolja a gép.
4. Fenti program első változatát a KFKI 160 elemű oktatási program-könyvtárhoz (TEASYS) készítették el.

Közreadta: **Török Turul**

RUN

TEMA?2.6

TEMA SZEMPONT UTAN MARADT 4 PROGRAM.

MI KELL HOZZA?

MI KELL HOZZA SZEMPONT UTAN MARADT 4 PROGRAM.

NE LEGYEN
SE SZÁMOLÁS,
SE REFLEXES!

TÍPUS?4.7

TÍPUS SZEMPONT UTAN MARADT 4 PROGRAM.

A 4-BŐL KIESETT
KÉT KÖZÉPISKOLÁSNAK
SZÁNT:

KINEK?3

KINEK SZEMPONT UTAN MARADT 2 PROGRAM.

AZ 2 PROGRAM:

SORSZAM

NEV

2

SZAMKITALALOS

6

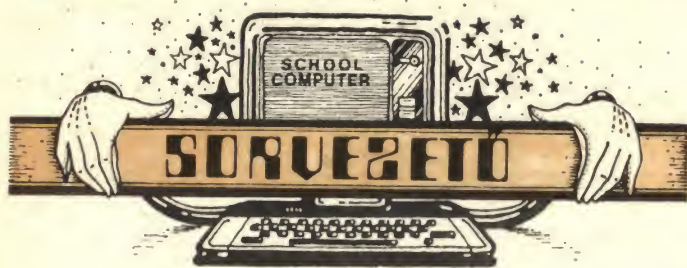
HONAP BARKOCHBA

SZOLGALHATOK MEG VALAMIVEL

```

10 DATA 1.112,2.121,3.171,6.613,6.113,2.131,1.131,1.131
20 DATA "FUGGVENY ABK.", "SZAMKITALALOS", "TUZVIZ", "ELEKTROLIZIS"
30 DATA "RADIOAKTIVITAS", "HONAP BARKOCHBA", "J HANG IRASA", "NEMET ELUTAR"
100 DIM P(200), N$(200)
120 DATA "SORSZAM", "NEV", "TEMA", "MI KELL HOZZA", "TIPUS", "KINEK"
199 REM *** PROGRAM NY SZEMPONT ***
200 N = 8: NY = 9
230 FOR I = 1 TO N: READ P(I): NEXT I
240 FOR I = 1 TO N: READ N$(I): NEXT I
270 FOR I = 1 TO N: READ S$(I): NEXT I
450 N1 = N: FOR I = 1 TO N2
460 PRINT : PRINT S$(I + 2): INPUT A9
462 IF A9 < 0 THEN A8 = FIX(A9): A7 = 10 * (A9 - A8)
464 GOSUB 600
490 PRINT S$(I + 2): " SZEMPONT UTAN MARADT "N1" PROGRAM."
500 NEXT I
505 IF N1 = 0 THEN 560
510 PRINT : PRINT TAB(20): "N1" PROGRAM:
515 PRINT S$(1), S$(2), S$(3), S$(4)
520 FOR I = 1 TO N: IF P(I) = 0 THEN 550
530 PRINT I, N$(I):
550 NEXT I
560 INPUT "SZOLGALHATOK MEG VALAMIVEL": A#: IF A# = "N" THEN 599
570 RESTORE : FOR I = 1 TO N: READ P(I): NEXT I
590 GOTO 450
599 END
600 FOR J = 1 TO N
610 IF P(J) = 0 THEN 640
619 REM *** A SZAMJEGYER MASZKOLASA
620 A = P(J): A1 = INT(A * .01): P(J) = 10 * (A - A1)
630 IF A9 < 0 THEN GOSUB 750
635 IF A9 > 0 THEN GOSUB 800
637 PRINT A1, A8, A7
640 NEXT J
650 RETURN
750 REM *****NEGATIV-KIHAGYAS
760 IF ABS(A8 + A1) < .1 THEN P(J) = 0: N1 = N1 - 1
765 IF A7 > .01 THEN 790
770 IF ABS(A7 + A1) < .1 THEN P(J) = 0: N1 = N1 - 1
780 RETURN
800 REM *****POZITIV-MARAD
810 IF ABS(A8 - A1) < .1 THEN 830
820 IF ABS(A7 - A1) < .1 THEN 830
825 P(J) = 0: N1 = N1 - 1
830 RETURN

```

Sorvezetőkben előző BIT-LET-ünkben tett ígéretünknek megfelelően további hozzászólásokat közlünk Balogh Györgynek a februári BIT-LET-ben közzétett „Hova megy, mi megy, merre megy a HT-1080Z-ben” témájú cikkéhez. Egy-két további hozzászólás még van a fiókunkban, azokra is sort kerítünk, s várjuk a továbbiakat!

A következő program HT-1080Z gépre készült. Neve BASIC utasításkészlet-kivarázsolás.

```
10 REM
20 REM
30 REM
40 REM

Az első négy sor egyforma, a REM utasítás után a lehető legtöbb – kb. 240 db – szóköz következik. (Ha bekapcsoljuk a NEW KEYBOARD ROUTINE-t, és a jobbra mutató nyíl billentyűt nyomva tartjuk (→), nagyon hamar végezhetünk a beírással.) Ezek a sorok a program „érdemi” része előtt kb. 1 kilobyte-nyi (≈ 4x240) helyet tartanak fenn. A program második része (fontos a sorszámozást 300-tól vagy legalább is 256-nál nagyobb számtól indítani!):
300 K = 17129
310 FOR A = 128 TO 250
320 POKE K, (K+6) AND 255:POKE K+1, (K+6)/256
330 POKE K+2, A: POKE K+3,0
340 POKE K+4, A: POKE K+5,0
350 K = K+6 : NEXT A
360 POKE K,0: POKE K+1,0
```

Ellenőrizzük a beírást a program listázásával (LIST), majd egyszerű RUN paranccsal indítsuk. A program semmi látványosat nem csinál, rövidesen meg is áll. A programot azonban érdemes kilistáztatni és összevetni a múlt havi BIT-LET-ben közölt táblázattal. Ebben a programban a sorszámozás 128-tól 250-ig egyesével növekednek, és minden sor tartalma egy-egy alapszó. (Megtalálhatjuk közöttük pl. a márc. 1-i BIT-LET-ben felfedezett = jelet: 213, a SIN függvényt: 226; a műveleti jeleket, DISK-BASIC utasításokat és függvényeket.) Az „utasításkészlet-kivarázsolás” tehát megtörtént, ennek alapján bármely alapszónak ki tudjuk keresni a kódját és viszont.

Hogyan működik a program? A REM sorokkal lefoglalt területen generál egy másik programot, ahol minden sor a következőkből áll.

pointer	sorszám	a sor	0
(2)	(2)	(1)	(1) byte-nyi

a) A pointer, azaz a következő sor elejére mutató kétbyte-os szám. A K változó mutat a sor elejére, minden sor 6 byte hosszú, ezért a K és K+1, byte-okra a (K+6) szám „két fele” (LSB, MSB*) kerül (l. 320-as sor). A (K+6) AND 255 kifejezés egyenértékű a (K+6)–256* INT (K+6)/256 kifejezéssel, de rövidebb. A (K+6)/256-nak automatikusan az egész részét fogja kiszámítani a POKE utasítás.

b) A sorszám. Ezt a 330-as sorban írjuk be; mivel A < 256, a sorszám második byte-ja 0. (A 128 és 250 számokból, már gyanús lehetett, hogy a sorszámozásért az A változó felelős.)

c) A sor maga egyetlen byte-ból áll, ez egy alapszót kódol. Éppen erre voltunk kíváncsiak.

d) A 0. Listázáskor ez jelzi a gépnek a sor végét. (Helyesbíteni kell a márc. 1-i BIT-LET-ben megjelenteket: a NEW LINE kódja** 13, és csak igen távoli logikai kapcsolatban áll a sor végén tárolt 0-val.) Ez utóbbi [c] és d)] két számot a 340-es sorban tesszük a memóriába. A 360-as sorban beíróddó két 0 ismét pointer: ez jelzi a program végét (ugyanis biztosan nem a következő sor elejére mutat).

A BASIC alapszavakkal kapcsolatban három „rendellenességet” tapasztalhatunk (szívesen veszem a további észrevételeket):

1. A RE parancs (átszámolás) nem szerepel a listában, tehát nincs köztes kódja.*** (A „bekapcsolás utáni” BASIC nem is ismeri.)

2. Ha felülvesszót (') használunk REM helyett, a gép három byte-ot tárol: 58, 147, 251; ezek a : a REM kódjai és a 251, amely már nem kódol alapszót. A : az előző utasítástól választja el a '-t, a 251 pedig azt jelzi, hogy nem igazi REM-ről van szó. (Ez a : szükséges, ha meg-gondoljuk, hogy a felülvessző elé nem kell kiírni, a REM elé kötelező: 100 PRINT ' MEGJ.

110 PRINT X : REM MEGJ.)

3. A 149-es kódnál a LSE szót találjuk. Az ELSE ugyanis két byte-ot használ föl: 58, 149 azaz: LSE. A : szintén az előző utasítástól való elválasztásra szolgál: pl.

120 IF A < 1 THEN PRINT A ELSE 60

esetén a PRINT A-t határozza, hiszen az ELSE előtt nem kötelező a : alkalmazása.

Kisdi Bálint

HOZZÁSZÓLÁS

Szeretnénk néhány sorral kiegészíteni Balogh Györgyi cikkét. A következő kis programmal végignézhetjük, hogy melyik utasításnak mi a kódja:

```
10 10 = ""
20 INPUT I
30 POKE 17137,1
40 LIST
```

Mi is így néztük meg, és az így készült táblázatot el is küldtük. Ezekkel az ismeretekkel egy programot akkor is vissza lehet hozni, ha már beütötték a NEW-t. Ugyanis a HT a NEW parancsra nem a sorokat törli, hanem csak a következő sorra mutató pointereket nullázza. Tehát ha a pointereket újralírjuk, akkor a program újra indítható, de csak egyszer: hogy ez miért van, arra mind a mai napig nem tudunk rájönni.

Kovács Tamás és Weisz Tamás

a Kölcsey Ferenc Gimnázium III. osztályos tanulói

Táblázatukat azért nem közöljük, mert a BIT-LET áprilisi számában egy hasonló már megjelent. A kis program viszont egyes esetekben pl: 149, ill. 251–255, meglepő módon működik. Olvasóinknak ezt is ajánljuk kipróbálásra. – A Szerk.

* LSB, MSB: Less Significant Byte és More Significant Byte (angol): egykétbyte-os (16 bites) szám két 8 bites részét jelenti.

** Pontosabban: a NEW LINE karakterkódja 13. A kifogásolt mondat több olvasónak nem tetszett – pedig ez is ugyanolyan állítás volt, mint az, hogy a = jel kódja programtároláskor 213 (karakterkódja közismerten 61). – A szerk.

*** Köztes kód: az alapszókat kódoló szám (a HT-n 128 és 250 közötti, egybyte-tos szám)

KERAVILL MEV

μELEKTRONIKAI

MÁRKABOLT

BP.V, MÚZEUM krt.11.

**MIKROELEKTRONIKA:
A JÖVŐ A JELENBEN.**

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

**FÉLVEZETŐK,
INTEGRÁLT ÁRAMKÖRÖK,
MIKROPROCESSZOROK
ÉS CSATLAKOZÓIK.**

SAKTANÁCSADÁS, CSOMAGKÜLDŐ SZOLGÁLAT.

A szerkesztő azért van,

hogy a lap olyan legyen,

mint amilyenek az olvasói!

PROP-PERDATIN – adatkezelő programrendszer

Az SZKI professzionális személyi számítógépeire kidolgozott PERDATIN program adat-bevivő, adat-visszakereső, adatkarbantartó rendszer.

FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEK

A program általános célú. Ennek megfelelően a legkülönbözőbb területeken lehet használni, tehát mindenütt, ahol nagyobb mennyiségű adat kezelésére van szükség. Jól használható pl.:

- nyilvántartások adatainak kezeléséhez (felvitel, lekérdezés, módosítás),
- egyszerűbb számítási feladatok elvégzéséhez újonnan bevitt és már létező file-ban levő adatok felhasználásával.

A program előnye, hogy

- az adatbevitel során számos ellenőrzési lehetőség van,
- a PERDATIN-nal létrehozott adatfile-t más programokkal is fel lehet dolgozni,
- gyorsan megtanulható és könnyen kezelhető.

ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK

1. Változatos adatbeviteli formátumokat kezel. A **formátum** tulajdonképpen egy „űrlap”, amely háttérszövegeket és aláhúzásokat tartalmaz. Az aláhúzásokkal jelöljük ki az adatmezők méretét és helyét. A formátum mérete tág határok között változtatható. A formátummal meghatározzuk a rekordok szerkezetét, a mezők tulajdonságait, az adatbevitel követelményeit (ellenőrzések) és a rekord megjelenésének módját.

2. Adatbevitelre sokféle mezőellenőrzés definiálható, amelyek a rekordra, a mező egészére vagy a mezőkben levő egyes karakterekre vonatkozhatnak. Így az adatbevitel során a rendszer csak a korrekt adatokat fogadja el, ezáltal az adatok megbízhatósága nagyon jó. Az adatbevitel, ill. a módosítás során az adatfile-t a formátumfile-nak megfelelően töltjük fel. A PERDATIN változó-rekordhosszúságú ASCII kódú file-okat kezel. A file végét a standard file-vége jel (hexadecimális 1A érték), az egyes rekordokat kocsi vissza, sor-emelés (hexadecimális DA) karaktersorozat zárja le. Az egyes adatmezőket az adatfile-ban a vesszőkarakter választja el egymástól.

3. Az adatok lekérdezése kulcs szerint, ill. adat szerint lehetséges. A **kulcs** speciális adat, amely szerint az adatfile valamely rekordja közvetlenül elérhető. Ha egy rekordon belül több kulcsmező is lehet, akkor ezeket a kulcsokat egy kulccsá fűzi össze a program. Az adatfile-ban, ill. a kulcsfile-ban az éppen aktuális helytől lehet előre-hátra mozogni.

4. Új adatok bevitele, már bent levő adatok módosítása, törlése a lekérdezéshez hasonlóan lehetséges.

5. Gyors az adatbevitel, amelynek a kezelő gépelési sebessége szab határt. A hiba azonnal javítható.

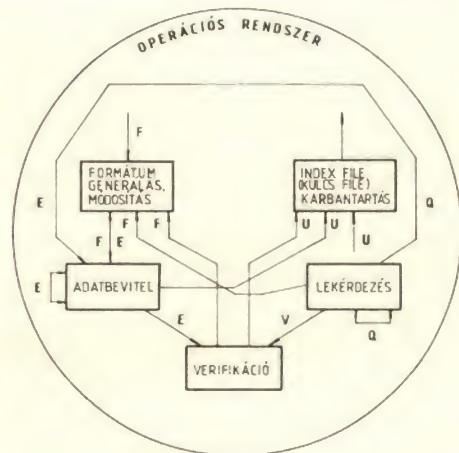
6. Lehetőség van az adatbevitel további gyorsítására: az adatokat ellenőrzés nélkül munkafájlba tároljuk, és az adatellenőrzés egy későbbi fázisban történik.

7. A képernyőn megjelenő, ill. megjeleníthető kiegészítő információkkal segíti a felhasználót a rendszer kezelésében.

A PERDATIN PROGRAMRENDSZER ÜZEMMÓDJA

- Formátum-generálás, módosítás (F)
- Adatbevitel (E)
- Verifikáció (V)
- Lekérdezés (Q):
kulcs szerinti lekérdezés
adat szerinti visszakeresés
kulcs szerinti visszakeresés
rekord törlése
rekord módosítása
- Indexfile-karbantartás (U)

Az egyes üzemmódok közötti lehetséges átmenetek a következők:

Az ábra egy adott formátumra vonatkozó fontosabb üzemmódváltozásokat tartalmazza. Látható, hogy tetszőleges számú formátum kezelhető a rendszerből való kilépés nélkül.

AZ EGYES ÜZEMMÓDOK

Formátum-generálás fázisai

- Az űrlap létrehozása, a háttérszöveg és a mezők hosszának meghatározása,
- A mezők, kulcsmezők kijelölése (a ROLL billentyű egyszeri, ill. kétszeri lenyomásával)
- A formátum létrehozásakor lehetőség van egyes mezők kiemelt megjelenítésére: pl. aláhúzással, pozitív-, villogó-, fényes, ill. letakart képpel.

• Mezőattribútumok megadása, meződefiniálás.

A mezőkijelölés sorrendjében a rendszer végighalad a mezőkön és a kulcsmezőkön. A rendszer által feltett kérdésre adott különböző válaszokkal lehet a mezőkre különböző feltételeket meghatározni.

A fontosabb lehetőségek:

- mezősorszám, kulcsorszám megváltoztatása
- kulcsok egyediségének előírása
- verifikálási, ill. számítási sorszám megadása
- a számítás típusának meghatározása aritmetikai kifejezés stringkifejezés
- feltöltő, ill. lebegő karakter megadása
- verifikáció előírása és típusa: összeolvasás újragépelés lista
- listaverifikáció előírása és a listaverifikációs file neve
- intervallumellenőrzés előírása és a minimum, ill. a maximumértékek meghatározása
- karakterenkénti ellenőrzés előírása és a bevitt és tartalommaszk megadása.

Egy adott formátumot a formátumról kilírása kerülő információkat és a bevitt adatokat a következőkben mutatjuk be.

MEZŐSORSZÁMOK

Név: _____ 1
Szul.hely: _____ 2
Beosztás: _____ 3
Intezetbe lépés ideje: _____ 4-5-6
Fizetés: _____ 7

A PERDATIN a mezők kijelölésének sorrendjében a mezőkhöz egy számot rendel, ez a mezősorszám. Ebben a sorrendben lehet a formátumba az adatokat bevinni.

ELL. SZÁMJ, MIN

Név: _____
Szul.hely: _____
Beosztás: _____
Intezetbe lépés ideje: 1900-01-01
Fizetés: _____

Az egyes mezőkhöz rendelt intervallum-ellenőrzés minimumértékei fródnak ki, magában a mezőben.

Kedves BIT-LET!

Több kérdésemre szeretnék választ kapni. Az első, hogy miért csak négyhetenként jelenik meg a BIT-LET? Jó lenne, ha gyakoribbá válna, mert az igény megvan rá, sokan vagyunk, akik szívesen olvassuk, s olvasnánk gyakrabban is. Tudjuk, hogy a számítógépek magyarországi árai nem teszik lehetővé, hogy minden diáknak otthon legyen számítógépe. Éppen ezért indult be az iskolaszámítógép-program. Több száz, sőt több ezer gépet osztottak szét a középiskolákban. Sajnos, nagyon nehéz a gépekhez hozzájutni, hétközben a géptermekek állandóan zsúfoltak. Ezzel szemben szombaton és vasárnap a gépeket nem használja senki, pedig a diákok nagy része csak akkor érne rá leülni a számítógéphez. Ezeket a hétvégi foglalkozásokat kellene megvalósítani, hogy csökkentsék a gépek körüli feszültséget. Végül egy személyes kérdés. Nem nagyon ismerem a COM-MODORE VC 20-ast, de van lehetőségem hozzájutni. A grafikus lehetőségeit nem tudom kihasználni (pl. hogyan kell egy pontot kilágyítani a képernyőn?), ezenkívül nem ismerem a különböző memóriacímeket, a gépkönyv ezekről szinte semmit nem ír.

Papp Zoltán

másodikos gimnazista, Bp. 1118, Somlói út 20/b

Köszönjük, hogy szívesen látta bennünket gyakrabban is az újságosoknál. Sajnos azonban lapunk nem kerülhet annyiba, hogy önfenntartó legyen. Ezért nem jelenhet meg gyakrabban. Amit az iskolai gépekről ír, azzal csak egyetérthetünk. A VC 20-szal kapcsolatos kérdéseit azért is jelentettük meg, mert lapunknak nem áll szándékában ezzel a géppel foglalkozni, de bizonyára kap majd levelet valamelyik VC 20-hoz értő olvasónktól. (Egyébként a grafikus lehetőségekről és a memóriatérképről a VC 20 Programmers Reference Guide c. könyv részletesen ír. Ezt próbálja beszerezni.)

Tisztelt Szerkesztőség!

A BIT-LET 1983. október 1-i számában a ZX81 személyi számítógép minősítésében a „perifériák” részben azt írják, hogy a „ZX81 könnyen bővíthető 16, ill. 64 Kbyte-ra”. Hasonlóképpen a 21. oldal alján közölt táblázat 3. sorában: bővítés (RAM) lehetőségként is a 64 Kbyte-ot jelölik meg. Vállalatunk vásárolt egy ZX81 számítógépet 32 KB RAM-mal, azonban a programozáskor derült ki, hogy csak 16 KB vehető igénybe.

Kérem, szíveskedjenek tájékoztatást adni részemre, hogy milyen módon lehet a ZX81-et nagyobb memóriabővítéssel használni: lehet-e a kereskedelmi forgalomban (Bizományi Áruház) vásárolható, a számítógéphez csatlakoztató RAM-okkal bővítést elérni vagy speciális RAM-gyártmány szükséges?

Vajda József Pécs, Pf. 160 Bőrgyár

Reméljük, hogy ZX81 gépükhöz ahhoz való 32 KB-os RAM-ot kaptak. Úgy látszik, a hozzá járó használati utasítás elmaradt... A legfontosabb tudnivalók:

1. A RAM csakis kikapcsolt alapgépre csatlakoztatható. Levenni, sőt megigazítani is csak akkor szabad, ha az alapgépből kihúztuk a tápegység (9 V) csatlakozóját!

2. Várják meg a [K] kursor megjelenését, majd POKE 16389. 192 NEW

3. Ismét várják meg a [K] megjelenését. Most már a nagyobb memóriaterületet is megtalálja a BASIC. POKE, ill. PEEK számára a fenti két utasítás nélkül is elérhető a bővítés.

Ennek ellenőrzésére adunk egy kis programot:

```
10 LET K = 1024
20 FOR I = 16 TO 63
30 POKE I+K+123, I
40 NEXT I
50 FOR I = 16 TO 63
60 PRINT I+K+123; " ": PEEK (123+I+K)
70 NEXT I
```

Mindketten rendelkezünk személyi számítógéppel. A gépeink sajnos csak 16 Kbyte-osak, ezért szeretnénk 48 K-ra bővíteni. Az ÖTLET BIT-LET rovatában eddig már sok hasznos dolgot olvastunk, s éppen ezért fordulunk Önökhöz segítségért. Szeretnénk megkérni Önöket, hogy segítsenek az alábbi problémánkban amennyiben erre van lehetőségük.

1. Szeretnénk tudni, hogy a 48 K-ra való bővítéshez a RAM-ok foglalatba helyezésén kívül szükséges-e más hardver átalakítása.

2. Interface áramköröket szeretnénk tervezni a géphez, hogy egymás között telefonvonalon tudjunk kommunikálni. Ehhez szükségünk lenne a ZX Spectrum gép kapcsolási rajzára. Kérjük Önöket, hogy amennyiben rendelkeznek kapcsolási rajzzal, vagy ismernek valamilyen beszerzési lehetőséget, akkor szíveskedjenek eljuttatni hozzánk.

3. A fenti problémánk megoldásához szükséges lenne még az I/O portok címeire is a gépnél, sajnos ez a gépkönyvben nem található meg, amennyiben valamilyen forrásmunkát ismernek, úgy kérjük, hogy a címet, vagy ha megvan, akkor az I/O címeket szíveskedjenek közölni.

Rozgonyi András, Mátyás Zsigmond BMTÜ Kazincbarcikai Üe. 3701 Kazincbarcika Pf. 147.

1. Ez attól függ, melyik szériához van szerencsénk. Van olyan kiadás, amelyikben a 8 db RAM és a 3 kapcsoló IC foglalata már eleve benne van.

3. Az I/O portok címei az eredeti Spectrum kézikönyv 23. fejezetében (159-160. old.) találhatók:

254: MIC EAR és a keret színe

251: printer (IN és OUT)

247, 239: egyéb gyári bővítések (MICRODRIVE?)

egyébként meglehetősen szabadon használhatjuk. A periféria-címek tervezésekor gondoljunk arra is, hogy pl. a printer nem vizsgál minden byte-ot!

Ami a második kérdését, kérését illeti, sajnos nekünk nincs Spectrum kapcsolási rajzunk, de ismerve olvasóinkat, rövidesen küldenek Önnek egyet és talán nekünk is!

Mező Gyula olvasónk katonaiidejét tölti. Többek közt ezt írja:

...Karácsony előtt kaptam egy Texas TI 99/4A számítógépet. Gondolhatják, mennyire örültem neki. Örömet azonban befelhőztte egy-két tény. Az egyik fő baj: a géphez csapni-való dokumentációt adtak. Azok az utasítások, amit a dokumentációban elmondanak, csak alapok. Én eddig TRS80 és ABC80 BASIC-ben programoztam. Ez egy kicsit hibás dialektusú BASIC. Itthon én semmilyen dokumentációhoz nem tudok hozzájutni. Ismerőseimnek sincs ilyen számítógépe. Ezért kérném a maguk segítségét, hogy akár angolul vagy magyarul, de valamilyen nyelvével teljes dokumentációt szerezzenek. Természetesen az árát megfizetném. Tudom, egy kicsit blöd kérdés, de más úton aligha tudok hozzájutni. A másik problémám, hogy mivel édesanyám, aki vette, nem ért hozzá, nem tudta, hogy ehhez még egy speciális „kábel” kell venni ahhoz, hogy kazettás magnóval összeköthessem, mivel a géppel nem adtak, így ez sincs. Így aztán, ha maguk valahonnan tudnának ilyen szerezni, akkor nagy örömmel és szívesen megvenném. Előre is köszönettel: Mező Gyula

Sajnos szerkesztőségünk nem vállalkozik ilyen kérések teljesítésére, de eddigi tapasztalataink alapján bízhat olvasóink segítségében.

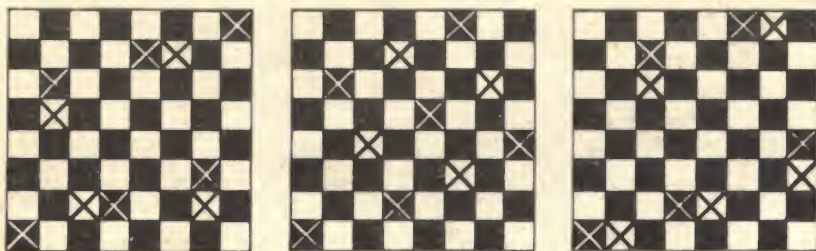
A 94. számukban megjelent „Sorvezető” 11.1 feladatának megoldásához szeretnék hozzászólni. Szerintem nincsen szükség az „X” tárfelhasználására, mert a 32. sort így is lehetne írni:

Megjelent: $32 X = FI + FE : FE = FI : FI = X$

Szerintem: $32 FI = FI + FE : FE = FI - FE$

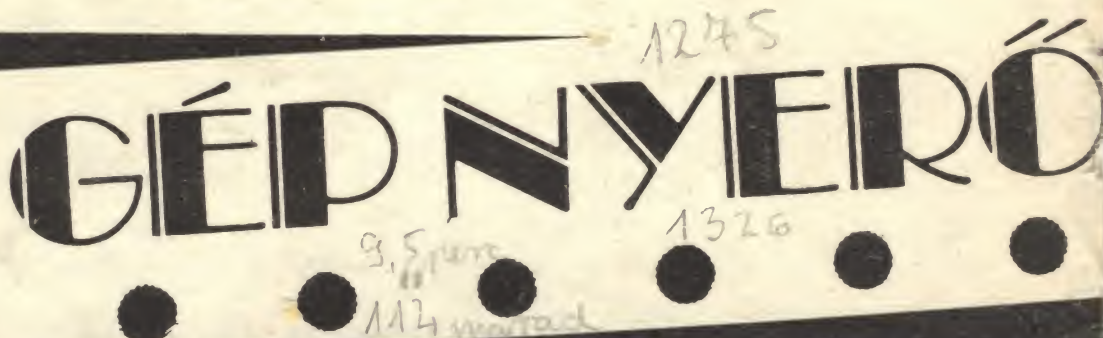
Pinkert András 1033 Budapest, Benedek Elek u. 44.

Az Ön által beküldött megoldás adat- és programtároló igénye valamivel kevesebb, mint az eredetileg közölt változaté. A gépidőt ki-ki lemérheti a rendelkezésére álló számítógépeken (nagyobb N szám esetén relatíve pontosabb a mérés). Amíg mindegyik változó egész típusú, nem lehet a számítási eredményekben eltérés. Valós típusú változók esetében azonban már más számokhoz vezethet ez az eljárás (természetesen csak nagy N értékekre!), az $FE = FI - FE$ műveletből származó kerekítési hibák továbbgyűrűzése miatt.

Megjegyzések a Félgép nyerő 6. feladatához

A feladatra 110 megoldás érkezett, ezek közül 69 volt lényegében helyes (9-11 pont). Természetesen a megoldók sokkal szebb elhelyezéseket találtak az általunk közölnél. Most ezek közül mutatunk be néhányat:

E havi feladványunk megfejtői azért a bizonyos beígért jelfrissítőért szállhatnak versenybe, amelyet februári számunk Vallatócskájában vizsgáltunk. Akkor tett ígéretet a gyártó Grafipax GMK, hogy ha elkezdődik a gyártás, egy példányt fölkinálnak a BIT-LET rejtvényfejtő olvasóinak. Nos, az ígéret szép szó... meg is érkezett hozzánk a sorsolandó berendezés.

Íme a feladat, amelynek megoldói között kisorsoljuk majd a JF 81 jelfrissítőt.

Arthur király, a felesége, 50 lovag és 50 udvarhölgy ült a nagy kerek királyi asztal körül. Éppen mindénki a 8. BIT-LET megjelenésére ültette a serlegét, amikor a király magához hívatta a zenészt és kedvenc udvari matematikusát, akinek a következő feladatot adta:

– A zenész pontosan 5 másodpercenként rá fog ütni a gongra. A közte levő időben neked mindig ki kell jelölni két embert az asztal körül ülők közül, és a gongszóra az elsőnek kijelölt átadja a serlegét a bal szomszédjának, a másodiknak kijelölt a jobb szomszédjának. Azt kell eléred, hogy végül minden serleg énelöttem legyen. De siess, mert két óra múlva el akarok menni lefeküdni.

S mivel Arthur király szigorú és igazságtalan király volt (tetszenek tudni, ez nem azonos azzal az Arthur királlyal, aki szigorú, de igazságos volt) – egyszóval Arthur hozzátette:

– Vagy megoldod a feladatot, mert nagyon szomjas vagyok, s ez esetben megkapod fele királyságot, vagy a nagynéném kezét, vagy a fejedet veszem! – s már húzta is elő a kardját, hogy megfenje.

Kérdésünk: él-e még az ősz Peterdi oldani a feladatot? Vagy fejt vették?

bizonyítsák is a kedves olvasók! Megfejtéseiket szokásos címünkre küldjék el, 1984. június 15-ig.

Természetesen akár ezt választják, akár azt, állításukat

5. GÉP NYERŐ

1. kérdés – Hány lépés?

35

2. kérdés (betűszám):

COMPUTER	1	3	6	2	0	7	5	0
COMPUTER	1	3	6	2	0	7	5	0
COMPUTER	1	3	6	2	0	7	5	0
COMPUTER	1	3	6	2	0	7	5	0
+ COMPUTER	1	3	6	2	0	7	5	0
MICROTER	6	8	1	0	3	7	5	0

3. kérdés

Kinek van nyerő stratégiája?

Kezdő – második (megfelelő aláhúzendő)

Mi a nyerő stratégia lényege:

NINCSEN LÉNYEGE, A MÁSODIK
NEM TUD OLYAN ROSSZIÁT
LEPNI, HOGY VESZÍTSEN!

